

SÖKAREN

NR 7

1977

LÖSNUMMERPRIS 6:00 inkl. moms

Teosofer — sökare med odogmatisk tro

"Det som förenar oss är inte en gemensam lära utan ett gemensamt sökande." Så säger man bland teosoferna. Sökaren har besökt deras lokaler på Karlavägen i

Stockholm och lyssnat till några teosofers tankar om livet. På bilden syns Terttu Edin i bokhandeln.

Teosof kan man vara och ändå ifrågasätta allt som teosofin lär

Text SM Bilder Rein Vålme

Fyra teosofer, fr. v. Terttu Edin, Pertti Spets, Curt och Kerstin Berg, berättar om sin livssyn för Sökaren.

Den teosofiska rörelsens historia börjar med Helena Petrovna Blavatsky, en rysk adelsdam, som tillsammans med amerikanen överste H.S. Olcott och några andra vänner grundade Teosofiska Samfundet 1875. De var en grupp människor som ville försöka förstå och lära sig mera om människan och universum — i synnerhet med tanke på de ockulta och spiritistiska fenomen som det blivit ett ökat intresse för vid mitten av 1800-talet. Madame Blavatsky var själv "medial", hon såg klärvoajant mycket som var fördolt för andra, och om dessa utomsinnliga upplevelser och om andra människors och tiders visdom och anliga erfarenheter skrev hon en rad böcker, varav *Den hemliga läran* (1888) är den mest kända. Annie Besant och C.W. Leadbeater är andra betydande personer under Teosofiska Samfundets första tid, men H. P. Blavatsky är

rörelsens portalgestalt framför andra. Och alltså har hon en stark ställning i teosofin. Hennes böcker kommer ut i nya upplagor. Men teosoferna i dag läser inte Blavatsky vördnads- och tillitsfullt som en kristen läser bibeln, utan de studerar, ifrågasätter och tar ställning efter eget förstånd. Ordet teosofi betyder *gudomlig visdom*. Det är inte en *tro* som teosoferna söker, utan *kunskap om tillvaron*. Och teosofin är inte en lära som det gäller för medlemmarna att acceptera och sprida, utan den teosofiska litteraturen skall vara en hjälp för den sökande människan att själv komma till förståelse av tillvaron. — Teosoferna säger att det som förenar dem är inte en gemensam lära utan ett gemensamt sökande efter sanning. Generalsekreteraren för Teosofiska Samfundet Adyar i Sverige, Curt Berg, framhåller att det är först när

kunskapen, eller visdomen, börjar ta form inom en själv som den blir av värde. Därvid kan den meditativa stillheten i ens inre vara av betydelse. Man har sanningen inom sig; det gäller att väcka den och få den att träda fram.

Den teosofiska rörelsen har intresse för all religion, men utan tvekan har den en övervägande österländsk inriktning. Tron på reinkarnation (återfödelse till ett nytt människoliv) och karma (en andlig lag om orsak och verkan) som ju är karakteristisk för hinduism och buddhism, är vanlig bland teosofer.

— Men ingen teosof behöver tro på reinkarnation, upplyser Curt Berg. Man kan ta del av reinkarnationsläran och undersöka vad som talar för den, och sedan dra sina egna slutsatser.

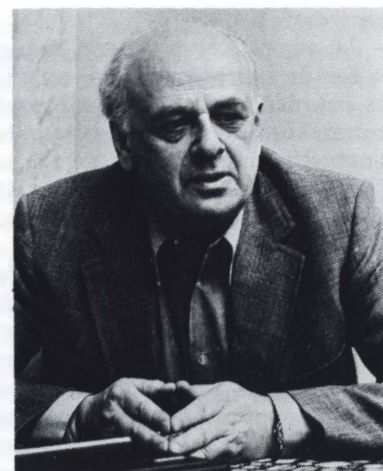
Teosofin har alltså respekt för det enskilda sanningssökandet, och rörelsen vill inte förestäva för människorna vad de skall tro på. Envar får gå sin egen sökarväg.

Men naturligtvis saknar inte teosofin en trosprofil.

Curt Berg:

— Karakteristisk för teosofin är tanken att allt liv är ETT, har samma Källa. Allt liv är på olika sätt uttryck för samma bakomliggande Verklighet. Hela universum är framsprunget ur det Absoluta, Evida, och dess inneboende möjligheter förverkligas i de många olika livsformerna. Det är alltså samma Liv som finns i växten, i djuret, i människan, ja till och med i mineralerna, men det uttrycker sig på skilda sätt. Hur upplever man tillvarons enhet i sitt personliga liv? Jo, man kan uppleva den gudomliga skönheten i en blomma, man kan möta ett djur och känna att det är ett uttryck för Liv, som man känner respekt för och ett inre samband med. — Enhetstanken finns även inom andra rörelser än teosofin, men den är något som Teosofiska Samfundet särskilt vill föra fram.

Varje teosof har frihet att ta till sig det ur de teosofiska skrifterna

som han själv känner att han kan införliva med sitt tänkande. Det är inte fastslaget att en teosof skall tro på livets enhet.

Men en sak måste man acceptera för att kunna vara med i TS, nämligen broderskapstanken, som är första punkten i TS' förklaring av samfundets uppgifter, vilken lyder: Teosofiska Samfundet vill

1. alla människors broderskap, oberoende av ras, nationalitet, trosåskådning, samhällsställning etc.,
2. söka sanningens enhet i filosofi, religion, vetenskap,
3. utforska det oförklarade och de dolda krafterna inom människan.

Hur blir man nu teosof? Vad är det för anlag, behov eller intressen som gör att man går in i just den teosofiska rörelsen?

Terttu Edin:

— Man söker någonting, känner inom sig att det finns en betydelsefull sanning, ställer frågor. Jag började som barn att fråga "varför lever jag, varifrån kommer jag, vart går jag efter döden?". Senare berättade en äldre syster för mig om teosofin, och då tändes ett ljus: jag visste att så här var det. I teosofin fick jag svaren på frågorna.

Teosofiska Samfundet Adyar har en bokhandel på Karlavägen 44 i Stockholm, tel. 08/61 68 83. Den är öppen tisdag—fredag 14.00—18.00. Där finns även ett lånebibliotek, som är tillgängligt för icke-medlemmar. TS anordnar också föredrag, kurser, studie- och meditationsscirkel.

Gav inte kristendomen svaren?

— Jag fick i ett kristet hem alla de kristna svaren, men de lämnade mig med nya frågor. Varför, undrade jag, är vi människor så olika utrustade — ojämlika i fråga om förstånd, sociala omständigheter, hälsa och även med tanke på levnadens längd m m? Hur har Gud — allsmäktig och kärleksfull — kunnat skapa de flesta av oss så svaga att vi inte kan motstå synden, och hur kan samme Gud straffa de svagaste av sina barn med evig pina? Det verkade grymt och meningslöst att Gud skulle leka med människorna på ett sådant sätt. Teosofins reinkarnationslära, som säger att man lever flera liv och att ens handlingar i ett liv blir avgörande för hur senare liv kommer att gestalta sig, verkade för mig förnuftig och gav en känsla av ordning och mening med livet. Genom teosofin kom jag senare att närma mig kristendomen så att säga inifrån. Sådana begrepp som Gud, nåd, synd och frälsning fick delvis annan och djupare betydelse.

Pertti Spets:

— Jag har hållit på att utforska den gudomliga visheten under hela mitt vuxna liv. Här i Stockholm har jag kommit i kontakt med många rörelser. Jag har varit på Kamelen, Måndagsgruppen, Klubb K, hos antroposoferna osv. — men inte varit medlem någonstans, förrän jag gick med i TS. Inom Teosofiska Samfundet har jag upplevt den största friheten. Här finns inga fasta dogmer som man förväntas ansluta sig till. Jag har också ett behov av att intellektuellt förstå, och kristendomen tillfredsställer inte det behovet

— i varje fall inte i dess traditionella form. Jag vill studera olika religioner, och även filosofi och vetenskap, jämföra och tillägna mig den gudomliga visdom som finns överallt, när man förstår den på ett andligt sätt, i sitt inre, inte bara uppfattar den teoretiskt.

Denna öppenhet och frihet som TS har kan verka tilltalande på en modern människa, tycker man. Hur kommer det sig då att rörelsen är så liten? I Sverige finns omkring 350 teosofer, och i hela världen 37 000. (Indien har 9 000, Finland 500.)

Pertti Spets tror att litenheten beror på att teosoferna inte är angelägna att värva medlemmar. Terttu Edin tillägger att teosoferna inte försöker övertyga någon om att de ensamma har hela den sanna läran (och hon menar dessutom att det har ingen rörelse), utan varje teosof säger att så här tror jag, detta är vad jag har kommit fram till.

Teosofin saknar alltså fanatism, och den missionerar inte. Kanske ger den genom sin vidsynta attityd inte den trygghet och säkerhet som många behöver och finner i de mera dogmatiskt bestämda rörelserna, där förkunnare kategoriskt förklarar att de känner sanningen.

— Teosoferna gör inte gällande, säger Kerstin Berg, att det som står i deras böcker måste vara absolut sant, utan man är medveten om att varje sak kan ses ur flera synvinklar.

Curt Berg säger att det finns teosofiska läror, men dessa skall inte uppfattas som bestämda påståenden från rörelsens sida, utan de är något som man kan ta till sig, om

man finner det naturligt att göra så.

— Teosofin lär, förklarar Curt Berg, att kunskapen, insikten, visdomen finns inom oss och att vi kan få hjälp att upptäcka den. Hjälpen är böcker och människor som redovisar vissa resultat av sitt sökande.

Hur förhåller sig teosofin till tron på Gud?

Curt Berg:

— För min egen del vill jag säga att det är helt och hållet beroende på vad man menar med Gud. Det finns många mänskliga föreställningar om Gud, antropomorfa föreställningar, där Gud har gjorts till en avbild av människan. Alla sådana föreställningar är mer eller mindre felaktiga, det måste man tänka sig. För mig finns ingen annan Gud än denna Källa till allt liv — men den kan inte beskrivas, kan inte ges några egenskaper.

Kerstin Berg:

— Teosofin har samma tanke som finns uttryckt i Bhagavad-Gita, där Herren säger att "med en del av min varelse skapar och vidmakthåller jag detta universum — och jag förbliver".

Känner teosoferna gemenskap med exempelvis nutida hinduistiska grupper i västerlandet, vilka erkänner Bhagavad-Gita och vedanta-filosofin?

Curt Berg menar att det finns en viss trosgemenskap, men att teosoferna nog känner sig främmande för sådana rörelser där känslorna tar överhanden och det blir ett känslorus. Teosofin har lika mycket en gemenskap med vetenskapen, som också söker sanningen, fastän de flesta teosofer framhåller betydelsen av ett vidare, eller djupare, perspektiv än vad den nutida vetenskapen har.

Man kan väl säga att medan religioner i allmänhet anser sig ha slutgiltiga svar på frågorna, så är det inom teosofin mera ett fortsatt sökande?

— Ja, bekräftar Curt Berg, det är hela tiden ett sökande för individen och för den teosofiska rörelsen. Det utkommer ständigt ny teosofisk litteratur, som är resultat av enskilda teosofers eller grupper forskningar och erfarenheter. Inom teosofin är det inte stillastående i samling kring gamla auktoriteter.

Kan man säga att teosofin är en religion?

Kerstin Berg:

— Den är både religion, filosofi och vetenskap!

Curt Berg:

— I de flesta människors medvetande är väl religion något som har vissa bestämda dogmer, gudstjäns-

ter, riter. Sådant saknar teosofin. Men i den mån det inom en religion finns ett sökande efter det yttersta gudomliga, så har teosofin detta gemensamt med den.

Kerstin Berg:

— En tanke inom teosofin är att man skall vara öppen och objektiv utan förutfattade meningar, liksom vetenskapen.

Parapsykologi är något som teosofer ofta är intresserade av, liksom meditation, yoga, miljövard — ja även intresse för UFOs förekommer. Men Curt Berg tror ändå att det mest utmärkande för teosofin är intresse för ett sätt att leva som öppnar människan mot helt nya perspektiv, uppväckta av den teosofiska litteraturen.

Vegetarism är ganska vanlig bland teosofer. Samtliga fyra av Sökaren intervjuade är vegetarianer. Men både Terttu Edin och Pertti Spets säger att de blev vegetarianer redan innan de gick med i den teosofiska rörelsen, Terttu sedan hon läst om djurfabrikerna.

Teosofin är österländskt betonad. Den vänder sig mer åt österländsk religion och filosofi än åt kristendomen, men det finns också teosofer som är kristna, exempelvis i Liberala Katolska Kyrkan, men även i Svenska Kyrkan. Dock kan teosofer tillhöra olika religioner, de kan vara hinduer, buddhister, muslimer osv., eller till och med vara ateister eller agnostiker.

Curt Berg:

— Teosofin har en österländsk inriktning därför att man i österländskt tänkande har funnit så mycket av värde, men huvudinställningen är att varje religion är ett uttryck för den totala sanningen — man menar alltså inte att det är just österländsk religion som har sanningen, den har en del av sanningen, och kristendomen har en annan del.

Karakteristiskt för teosofer är väl också att de är mycket "ockult"

intresserade?

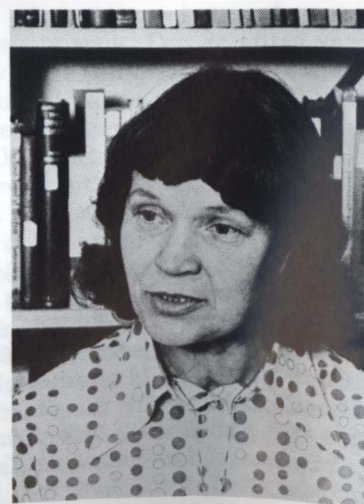
— Ja, säger Kerstin Berg, många teosofer är intresserade av en viss sorts ockultism, olika paranormala fenomen som de upplevt, hört eller läst om och som de vill ha en djupare förståelse av. Och det finns åtskillig kunskap om detta i teosofisk litteratur.

Curt Berg berättar att teosofer som Leadbeater och Hodson utifrån sin klärvoajanta syn har beskrivit världar som är osynliga för oss men som finns i vår närhet. Hodson, som lever nu, ser bland annat naturens hemliga liv, hur naturen inte bara är den fysiska sidan, som vi ser, utan att det också finns naturväsen i anslutning till träd, berg osv. Dessa devor, som är levande väsen på en annan utvecklingslinje än människan, uttrycker Guds vilja utan att ha människans intellekt och valfrihet. — Sådana upplevelser som att se avlidna personer ger teosofiska författare en förklaring av, där dessa företeelser sätts in i ett större sammanhang. Teosofin säger bland annat att människan har en fysisk kropp, en eterisk kropp, en astral kropp och en mental kropp, vilka tillsammans med hennes andliga väsen utgör människans helhet.

Kerstin Berg:

— Den här kunskapen som teosofiska klärvoajanter har gett oss, var mycket aktuell förr, exempelvis under 20-talet, då det skrevs böcker om dessa ockulta ting och teosofer studerade dem i studiecirklar. Numer är intresset för sådana fenomen mindre, och det finns t o m teosofer som menar att sådana böcker skadar teosofin, eftersom intresset inriktas på specialfenomen på bekostnad av den självförverkligande sidan av teosofin. Men andra teosofer, både äldre och yngre, har stort intresse för den sidan av teosofin.

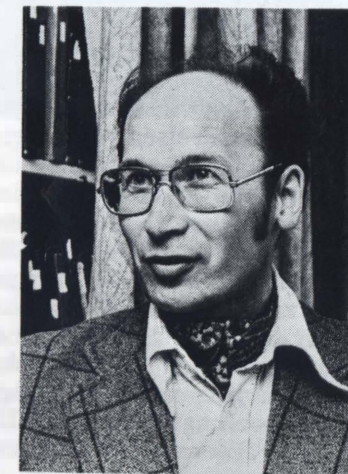
Teosofin är dogmfri, men trots

detta är det tydligt att dess verklighetsuppfattning betyder en hel del för många som anslutit sig till rörelsen.

Terttu Edin:

— För mig betyder teosofin mening med livet. Den har förklarat livet, så att det blivit meningsfullt. Och jag finner ordning även där man tycker sig se bara kaos. Från början var det reinkarnationsläran som jag ansåg förklarade livet, varför människor föds med så olika utrustning i fråga om hälsa och begåvning, och till olika levnadsförhållanden osv. Men numer tycker jag inte reinkarnationen har så stor betydelse för mig, utan det är mera idén om livets enhet som betyder något, att Livet tar sig uttryck i olika former, där varje form utgör en viss begränsning i vilken Livet dock uttrycker sig så fullkomligt som där är möjligt. En fågel är Livet så som Livet gestaltar sig genom fågelns form och väsen, en människa så som det manifesterar sig genom en människa. Samtidigt kan man anse att den vanliga människan begränsar Livet mera än vad hennes form egentligen nödvändiggör, dvs man kan åstadkomma mer av sitt liv än vad man verkligen gör.

Pertti Spets:

— Teosofin har lärt mig att förstå mig själv och livet bättre. Teosofi är för mig detsamma som liv. Att leva med teosofin är att leva med livet, att uttrycka det gudomliga inom sig själv. Teosofin har också gett mig intellektuell tillfredsställelse. Jag har ett behov av att förstå djupa inre erfarenheter intellektuellt, och denna förståelse har jag fått genom teosofiska, ockulta, böcker, som ger en annan syn på verkligheten än den människor vanligen har.

Curt Berg:

— Teosofin har gett mig ett perspektiv på livet, låtit mig förstå att den enskilda människans liv ut-

Kerstin Berg, t.h., i samspråk med en kund i Teosofiska Bokhandeln.

gör en del i ett stort sammanhang, som är mycket mer än stunden här och nu. Evigheten slår in i varje ögonblick, om man öppnar sig för det perspektivet. Men teosofin har också gett mig tanken att människan utvecklas till allt större insikt och samhörighet både under ett liv och under flera, som följer på varandra — man går en utvecklingsväg mot klarhet, där man successivt eliminerar allt som förunklar, binder och begränsar.

Kerstin Berg:

— Jag tycker att teosofin ger en enkel och klar intellektuell förklaring av livets mening. Speciellt tänker jag då på den utvecklingslära som finns i teosofin och som innebär att vi alla är gudomliga till vårt väsen — och att det gäller att förverkliga det gudomliga inom oss, ta bort hindren så att den gudomliga kvaliteten kan göra sig gällande i vårt dagliga liv. Vi börjar vår reinkarnationskedja som en omedveten gudomlig gnista för att sedan gå genom skilda livsformer som blir allt mer utvecklade. I samspelet mellan människoanden och den materia som hennes redskap består av förverkligar vi något av det gudomliga i vårt väsen. Människan ger successivt alltmer uttryck för sina inneboende möjligheter allteftersom hon lär sig använda materien och i mindre grad styrs av den. — Genom den kunskap teosofin ger kan man bättre lära känna, förstå och förändra sig själv. Bland de många teosofer

som jag har träffat under alla år, har jag sett exempel på människor som i hög grad har förverkligat sitt inre väsen. Detta har varit mycket inspirerande.

Terttu Edin:

— Teosofin säger också att sanningen kan bli funnen endast om man lever ett rättfärdigt liv. Teosofin är inte bara en abstraktion utan något som hela tiden skall provas i livet, inom det livsfält där man är verksam. Envar skall leva efter den förståelse han/hon har om vad ett rättfärdigt liv innebär.

NÅGRA HUVUDPUNKTER I TEOSOFIN

- Allt liv är ett. Därför är allting delar av en helhet. Allt i tillvaron har utgått ur en evig, överallt närvarande urgrund.

- Utveckling är samspel mellan ande och materia, mellan liv och form. Tillvarons oändliga möjligheter rör sig från ett passivt tillstånd till ett aktivt uttryck.

- Människan är en del i den totala utvecklingsprocessen. Hon är medveten om sin existens, och det ger henne ansvar för sitt handlande mot naturen, mot djuren och mot medmänniskorna.

Människans utveckling är alltså hennes ökade förmåga att känna sitt sammanhang med allt liv.

DÖD OCH FÖRNYELSE

— ett centralt tema hos Poul Bjerre

Av Jan Bärmark

Poul Bjerre var en rikt utrustad och mångsidig människa. Han var läkare och konstnär. Han var psyko-terapeut, författare, dramatiker, skulptör, religionsfilosof och fredskämpe. Allt detta var han naturligtvis inte på ett professionellt sätt. Det var ju framför allt inom själsläkekonsten som han skapade sig ett namn genom att införa *psykoanalysen* i Sverige — och genom att själv skapa en psykoanalytisk metod som han kallade *psykosyntes*.

Bjerre föddes 1876 och dog 1964. Han växte upp i en spännande tid. Det hände mycket inom filosofin, religionen och vetenskapen. Naturvetenskaperna gjorde stora landvinningar. Det skedde en specialisering inom vetenskaperna, och det växte fram en stark tro på vetenskapens förmåga att lösa människans alla problem. Religionen förlorade mark. Sekulariseringen ökade.

Problematiken tro-vetande var under denna tid mycket aktuell. Det var inte bara Nietzsche som förklarade att Gud var död. Tron på utvecklingsläran var stark inom naturvetenskapen, och de konfessionellt dogmatiska religionerna skakades.

I detta läge började ett intresse för österländsk religion att sakta växa fram — liksom för parapsykologi.

Allt detta påverkade Bjerre.

Vid 1800-talets slut nådde vetenskapstron sin höjdpunkt. Och därmed skapades en rad "motståndsrörelser" som vände sig mot den materialism och mekaniska världsbild som naturvetenskapen omfattade.

En av de många oppositionella rörelserna var teosofin. I Helena Petrovna Blavatskys "Den hemliga läran" diskuterades flera av tidens idéer.

Den skarpa kritiken mot dogma-

tisk religion, som vi finner i "Den hemliga läran" — liksom intresset för mystik och parapsykologi samt försöken att göra jämförande studier mellan filosofi, vetenskap och religion — kan vi återfinna i Bjerres författarskap. Men det innebär inte att han fick idéerna från teosofiskt håll, ty de låg i tiden.

En central idé hos Bjerre var växlingen mellan död och förnyelse i naturen — liksom i människans psyke. Den fick hos honom både en psykologisk och en religiös tolkning. Bjerre menade att själsläkekonsten och (den odogmatiska) religionen kompletterade varandra.

Men det fanns också under slutet av 1800-talet helt andra tankeströmningar än de ovan nämnda. En av dem var *psykoanalysen*, som grundades av den österrikiske nervläkaren Sigmund Freud.

Ett centralt drag i psykoanalysen är betonandet att människan kan nå frigörelse genom självinsikt. Neurotiska människor kan bli bättre genom självkännedom. (Man kan jämföra med buddhismens och hinduismens starka betonande av självinsikt som en väg till personlig frigörelse.)

I sin egen psykoanalys, *psykosyntesen*, sammansmälte Bjerre idéer från kinesisk visdom med psykoanalys, Nietzsches filosofi och Ibssens dramatik!

Med termen psykosyntes ville Bjerre klargöra sin position i förhållande till *psykoanalysen*. Han var inte endast intresserad av analys, utan ville också skapa en *syntes*. Han var intresserad av människans psyke som en helhet. Enbart med analys kan man inte bota någon, ansåg han. Möjligen kan man genom att analysera drömmar och minnen blotta det "psykiska såret" för att på så sätt underlätta naturens egen läkning — det som Bjerre kallade spontanläkningen.

Bjerre hade en stark tilltro till de uppbyggande krafterna i naturen och i människans psyke. Det finns, sa han, i naturen liksom i människans psyke och kropp inneboende krafter till läkning och förnyelse. På samma sätt som ett kroppssår läker sig självt, kan psykiska sår självläka.

Nyckeln till harmoni finns alltså inom människan. Det gäller att frigöra läkandets och förnyelsens krafter.

Idén om spontanläkningen är central hos Bjerre, i hans psykoanalytiska och i hans filosofiska system.

Medan naturvetenskaperna vid 1800-talets slut såg universum som en maskin eller en klocka — någonting dött vars rörelser man i detalj kunde förutsäga — såg Bjerre universum som en levande organism, en levande helhet. I den helheten, där människan är en liten del, finner vi perioder av död och förnyelse, av växande och av död.

Cykeln av död och förnyelse ser vi bland annat, men inte bara, i årstidernas växlingar och växlingen mellan dag och natt. Den är ett lika universellt fenomen som elektriciteten och magnetismen.

Men när det gäller människan talar Bjerre inte endast om kroppens död — det är framför allt den andliga döden han menar.

De olika psykiska störningarna och sjukdomarna är alltid uttryck för andlig död. Människans tänkande, handlande och kännande förstelnas och blir mekaniskt. Hon stannar upp i sin utveckling. Inga nya idéer föds. Men mot den andliga döden kämpar förnyelsekrafter, och det är själsläkarens uppgift att bistå dem. Det kan han göra genom att frilägga människans problem, genom analys av drömmar finna var hon har kört fast och kanske med hjälp av hypnos åter öppna de spontanläkande

Poul Bjerre vid en av sina egna skulpturer.

krafternas portar.

Men perioder av död är ingenting som bara drabbar psykiskt sjuka. Vi har alla perioder av andlig död, när vi står stilla och ingenting nytt händer. Vi upprepar gamla tankar och fungerar på rutin.

Krishnamurti säger också att vi alltid, när vi inte helt lever i nuet och är döda för gårdagen, är andligt döda. Förnyelse förutsätter enligt Krishnamurti att vi hela tiden lever med i det som just nu är. Bjerre går inte så långt, men är ändå i rätt bra överensstämmelse med Krishnamurti.

Det finns, säger Bjerre, perioder av död och förnyelse, och vi kan inte tvinga fram förnyelse. Vi kan arbeta för förnyelsen, men den är aldrig enbart ett resultat av våra egna medvetna ansträngningar. Den är ett resultat både av det som människan gör och av det som sker med henne.

Vi kan kämpa för att förnya oss, men det är ett arbete som leder till att de spontanläkande krafterna kommer i rörelse. Utvecklingen

sker på djupare skikt än det medvetna tankelivet. Förnyelsen sker på ett förmedlet plan i det som Bjerre kallar "ljusdunklet".

Förnyelsens källa äger rum i drömmen under sömnen. (Och sömnen har i sig en förnyande kraft.) Här kommer människan i kontakt med den död- och förnyelseprocess som är av kosmiskt slag. I drömmen skapas synteser och frigörs skapande energier.

Det heter att Minervas ugglor flyger i skymningen. Det nyskapande sker på en nivå där ännu inte språket, logiken och de färdiga gestalterna finns. Vi kan med Freud säga att man måste låta det omedvetna tala och lyssna till det. Först när processen är avslutad, kan man börja ge den en färdig gestalt.

Bjerre kallar det här psykiska skiktet "ljusdunkel", ty där vi har ett ljus över den i mörker pågående förnyelsen, kan vi tala om ljusdunkel.

För att ytterligare karaktärisera förnyelseprocessen kan vi föra in Bjerres begrepp *väsensverkan*. Det

begreppet har starka likheter med kinesiska uttryck för "icke-handlandets handling". Det är den spontana, icke framtvingade och icke genom det medvetna förnuftet framkallade handlingen. Väsensverkan kan äga rum, när människan är öppen för förändring. Former, begrepp och hypoteser är nödvändiga för vårt tänkande, men vi får inte fastna i dem. Vi måste hela tiden vara öppna för förändring.

För denna öppenhet krävs att vi är förankrade i något större än vad vårt medvetna förnuft kan förklara. Vi står här inför den religiösa aspekten av tillvaron. Hos Bjerre kan vi inte finna någon klart formulerad religion. Han är en mystiker utan Gud. Hans idéer är djupt influerade av Martin Buber, kinesisk filosofi och västerländsk mystik, men han har inga dogmer och ingen klart formulerad tro.

Psykoaterapi och religionen hänger intimt samman. Varje psykoaterapi måste vara grundad på en religion, men det får inte vara någon konfessionell tro. Den religiösa tron måste växa fram ur kunskaper om människans natur.

Bjerre menar att det finns mycket i religionerna som kan karaktäriseras som myter och vidskepligheter. Men det finns också gemensamma drag i alla religioner, som bygger på erfarenhet, och dit hör det universella temat *död och förnyelse*.

I kristendomen finner vi detta tema i föreställningen om Kristi död på korset och tron på uppståndelsen (förnyelsen).

Om vi går utanför de exempel som Bjerre själv tar, kan vi tänka på hur centralt temat är t ex i buddhismen, som har idén om alltings förgänglighet, alltings öde att dö och förnyas. Så vi ser hur central Bjerres tanke är. Bjerre talar om religionen som något som ger oss kontakt med en evighetsdimension.

Om Bjerre trodde på någon återfödelse är oklart. Han har aldrig klart uttryckt sådana tankar. Vi kan tänka oss att han menar att kontakten med universums oändlighet i sig kan ge oss ett slags frid.

Vi vet att kontemplationen betydde mycket för Bjerre, och det var genom den han hämtade krafter till förnyelse. Men när det gäller de yttersta tingen tiger han. Han intresserar sig för vårt liv här och nu.

Anm. Jan Bärmark är fil. dr i vetenskapsteori. Tillsammans med Ingemar Nilsson håller han på och skriver en bok om Poul Bjerre.

FINDHORN

Eileen och Peter Caddy, Findhorns grundare, i Medborgarhuset, Stockholm. Peters föredrag "Findhorn — trädgård och universitet" drog något över 300 åhörare.

Findhorns historia är intimt sammanvävd med Eileen och Peter Caddys egen. Det hela började 1953, då Eileen under en meditation hörde en röst inom sig, som sa: "Var stilla och vet att jag är Gud!" Från och med den stunden fick Eileen och Peter detaljerad ledning om allt de skulle göra i sitt gemensamma liv.

Vid den tiden bodde paret i Glasgow med sina tre söner, och Peter hade för tillfället inget arbete sedan han slutat sin anställning som officer i brittiska flygvapnet.

Peter uppfattade Eileens "inre röst" som direkt gudsinspirerad och

följde dess anvisningar att söka arbete som direktör för ett större hotell i Forres i norra Skottland, trots att han inte tidigare hade någon erfarenhet av sådan verksamhet.

Tack vare den gudomliga ledningen eller maximal tur fick Peter anställningen och började tillsammans med Eileen rusta upp och driva hotellet — hela tiden under detaljerad ledning av Eileens inre röst. Hotellet blomstrade upp och blev en populär samlingsplats för många människor.

Efter denna framgång beordrades Caddys iväg från Cluny Hill Hotel för att rusta upp ett annat ho-

Av
EVA HEINSTEDT
STEFAN HEINSTEDT

Bilder från Medborgarhuset
PER SELLMANN

tell tillhörande samma hotellkedja. Eileen fick då löftet att de en gång skulle få komma tillbaka till Cluny Hill, vilket de nu är. (Cluny Hill Hotel inköptes av Findhorns stiftelse 1975.)

Det nya hotellet visade sig vara fruktlöst att arbeta med, och snart var Peter avskedad och arbetslös.

Eileen fick då ledning att de skulle flytta in på en campingplats med sin husvagn cirka 10 km från Cluny Hill Hotel utanför den lilla byn Findhorn.

Området var flackt och bevuxet med taggiga buskar. Vinden från havet gjorde klimatet bistert och det var det sista ställe som Peter skulle valt att bosätta sig på. Nöden hade dock ingen lag och familjen Caddy samt deras mångåriga vän och sekreterare från hotelltiden, Dorothy MacLean, tvingades att flytta in i en husvagn och leva på Peters arbetslöshetsunderstöd på 8 pund i veckan. De tröstade sig med att det troligen skulle vara en tillfällig lösning för några veckor — men de kom att bo där i 7 år!

För att överleva började Peter att odla upp den magra marken kring husvagnen i hopp om att kunna få litet grönsaker trots att terrängen bara bestod av sand. Resultatet blev dock förvånansvärt. De kraftigaste grönsaker och vackraste blommor började komma upp. Dorothy började få kontakt med vad hon kallade naturandar eller devas som övervakade och bestämde över olika arter av växtliv och fick råd och anvisningar hur de skulle behandlas för att ge bästa resultat.

Ären gick och trädgården växte ut. Hela tiden fick Eileen detaljerad ledning om vad som skulle göras — ofta skedde detta under me-

itation nattetid och den enda stilla plats som fanns var campingplatsens offentliga toalett! Där tillbringade hon ibland upptill 8 timmar i meditation.

Människor från olika delar av världen började dras till Findhorn och en gemensam vision växte fram. Numera bor där cirka 300 människor alltifrån pensionärer till små barn. Ett femtiotal fasta bungalows har byggts och en stor gemensam samlingsbyggnad samt byggnad för gemensamt kök och matsal.

Successivt har också ett flertal olika verksamhetsområden vuxit fram som ett uttryck för de behov som uppstått och de kunskaper och färdigheter som funnits hos de människor som dragits till Findhorn. Olika verksamhetsområden är:

1. Hantverk av olika slag som keramik, vävning, ljusstöpning, silkscreen m m.
2. Tryckeri, där man trycker egna böcker och skrifter.
3. Foto- och ljudavdelning med högklassig professionell utrustning.
4. Musik- och dramagrupp som både spelar egen musik och teater och framför traditionella stycken.
5. Trädgårdsmästeri som svarar för blomprakten på Findhorn och till en del bidrar med färska grönsaker i kosthålllet.
6. Findhorn University of Light med Cluny Hill College, som nu används för kurser och konferenser på teman kring "den nya tidsålderns medvetande", som Findhorn vill vara en levande demonstration för. Man tar här

emot gäster varje vecka (upptill 100 stycken) och har även "universitetsprogram" på flera år.

Numera reser Eileen och Peter runt i världen inbjudna av olika intresserade grupper och människor för att tala om Findhorns historia och vision.

Följande intervju gjordes vid deras besök i Lund i maj 1977.

F: Vilka förändringar har skett under Findhorns historia och hur har ni själva upplevt dem?

Peter: Det har varit en stegvis process så att fler och fler har tagit ansvar. Det har gällt att varken gå för fort eller för sakta fram. Många nya som kommit har heller inte kunnat dela vår vision utan velat syssla med sina egna saker. Men Findhorn vill vara en syntes av många olika energier som blandas.

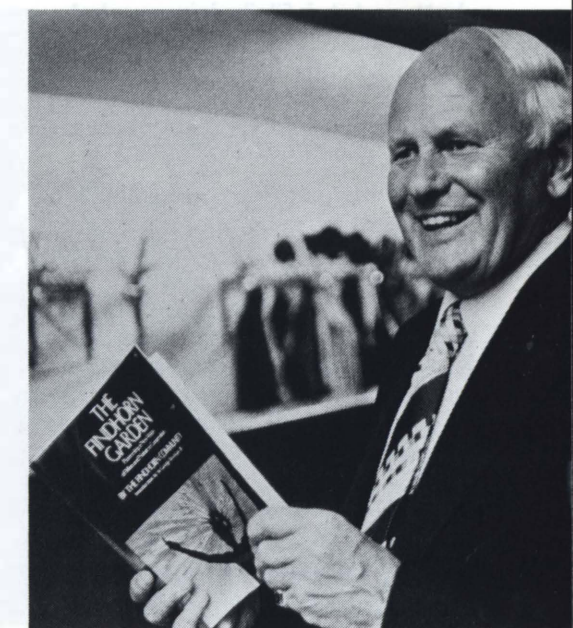
Eileen: I början var det jag som fick ta emot all ledning om vad som skulle göras. Nu får jag inte längre någon ledning för Findhorn så andra måste själva vända sig inåt och ta emot sin egen inre ledning. Detta innebär mycket större möjligheter, och även om det tar längre tid, tycks det mig vara det absolut riktiga.

F: Eileen, kan du fortfarande höra din inre röst?

Eileen: Ja, alltid!

F: Men du får inte längre detaljerade råd för Findhorn?

Eileen: Jag kan få för Findhorn, men jag delar inte med mig av dem. I stället försöker jag leva och vara på ett sådant sätt att jag kan överföra min ledning utan att behöva

skriva ned varje rad, som jag gjorde tidigare. Det är nu en fråga om att leva, vara och demonstrera ett sätt att leva i stället för att alltid skriva om det. Jag tror att det var nödvändigt att skriva ned instruktionerna under den första tiden för att få svart på vitt, men nu är det en fråga om att leva det.

Peter: Findhorns förändring är från syntes och organisation till kärlek och vishet. Det innebär att jag själv måste förändras från att uttrycka stark vilja och målinriktning och syntes till att vara mer i stånd till att dra fram ur människor deras egen gudomliga vilja och inriktning.

Eileen: Jag känner det som att både Peter och jag måste finna balansen mellan det maskulina och feminina, vilja och mål och kärlek och vishet inom oss själva, och det är det som håller på att ske.

F: Ni har gett en hel del av er själva till Findhorn. Vad har ni fått tillbaka?

Eileen: Jag har lärt mig förändring och att vara så flexibel att ingenting får stelna i någon form, för så fort det skett, har det brutits sönder och jag har varit tvungen att starta helt på nytt igen.

Det har varit en tid av växande, utveckling och insikter som jag är ytterst tacksam för. Inte alltid har jag känt det så — många gånger har det varit verkligt svårt och motigt.

Peter: Jag tror att Findhorn är en stor del av mig själv. Det har inte varit lätt att vara en stark ledare och sedan plötsligt finna att det

skett en total förändring av behov i ens omgivning — för ledarkvalitéerna behövdes för att etablera Findhorn — nu behövs andra kvalitéer för den fortsatta utvecklingen.

Francois: Jag har också lärt mig så mycket av förändring och flexibilitet och att bli av med alla författade meningar. Det har varit en tudelad process — en av nedbrytning och upplösning och en av att bli född på nytt där nya delar inom mig kommit fram. Jag har vetat mycket i mitt huvud, men inte kunnat leva det. Det har varit en process där jag "jordat" det jag tidigare tänkt.

Michael: Findhorn är det första stället som varit tillräckligt stort för att omfatta alla mina sidor samtidigt. Innan jag kom till Findhorn hade mitt liv varit uppsplittrat — jag hade ett liv där jag arbetade, ett andligt liv, ett för min fritid, som alla var olika delar av mig utan något större samband emellan. Findhorn har hjälpt mig att låta dessa olika delar komma samman till en levande helhet. Jag har lärt mig att leva med hela mig och med öppna händer för att kunna både ge och ta emot på samma gång.

F: Vilken är hemligheten bakom Findhorns förmåga att frigöra kreativitet inom människorna? Många andra platser har startat med samma avsikter men upplöstes eller slutat i konflikt.

Peter: Först och främst har Findhorn varit och är styrt av gudomliga krafter. För de andra har själva platsen för det andliga vibrationer som påverkar dem som är där, så att det som finns djupt inom dem kommer upp till ytan. Vad som sker är att man dras till situationer där denna process tillåts ske. När en hel grupp av människor följer sin inre intuition så att de är på rätt plats i rätt tidpunkt och gör de rätta sakerna, då blir det som i naturen när alla blommor slår ut vid precis rätt tidpunkt i harmoni med övriga naturen. Findhorn ger en atmosfär av enhet och helhet och är därför som ett växthus, där människor snabbt kan växa i andlig mognad just genom de lärotillfällen som uppstår spontant där.

Världen behöver starka individer. Findhorn kan ge växttillfällena för att sedan, när plantan lyfts ut ur växthuset, den kan klara stormarna utanför.

Peter: Ledarskapet har inneburit struktur, form och organisation som inte tillåtit att stelna — men utan struktur alls hade det varit

kaos. En annan sak av vikt är självdisciplin hos medlemmarna. Det har också varit fråga om urval, så att bara de rätt motiverade kommit hit, ty lika attraherar lika.

Michael: En annan sak som bidrar till att Findhorn fungerar är att det inte är till för sin egen skull utan för att tjäna en större helhet. Det mottar liv och sänder det tillbaka och kan därför växa och expandera. Om Findhorn bara skulle leva för sig själv, så skulle det själv dö.

Peter: Det är att ta ner himmelriket på jorden, materialisera anden och förändliga materian. Det är att blanda själ och personlighet till en helhet. Gud ses i varje aspekt av livet på Findhorn.

F: Vilken roll kommer Findhorn att spela i världen?

Peter: Först och främst är det en plats för träning i tjänande av den helhet världen utgör. Människor kommer och går igenom denna fas av transformering för att sedan gå ut och spela sin roll i den gudomliga viljan i olika delar av världen. För det andra vill vi hjälpa till att forma ett nätverk av ljus runt planeten och hjälpa och stödja bildandet av andra communities. För det tredje är det den undervisande sidan att hjälpa människor lämna den gamla tidsålderns sätt att leva och gå in i det nya. För det fjärde är det en plats att demonstrera praktiskt ett sätt att leva. Det finns många som kan prata om den nya tidsåldern men om detta inte demonstreras någonstans, så att människor kan se och erfara vad det är, så saknar alla ord och skriver värde. För Findhorn är en plats att visa ett nytt

medvetande och hur världen kan bli om man ändrar sig från konkurrens till samarbete, från själviskhet till kärlek och tjänande o.s.v. För det femte är det en plats där man kan hålla konferenser och möten, där nyckelpersoner som inte bara arbetar inom det andliga området utan också inom politik, vetenskap, ekonomi, medicin, undervisning m m kan sammanträffa. Det kommer att bli många kriser i världen och det behövs människor som vet vad som pågår och kan hjälpa till att stabilisera förhållandena och hjälpa mänskligheten genom kriserna in i en ny tidsålder.

F: Vad är skillnaden mellan ett vanligt universitet och Findhorns?

Francois: Ett vanligt universitet i

vårt samhälle syftar till att anpassa människorna till det s k normala kulturmönstret. Varje kultur har sina speciella mönster. Vår betonas det teknologiska området, och därför utvecklas dessa sidor hos individerna. Det är därför bara en begränsad del av individen som utvecklas, nämligen intellektet i så hög grad att inte bara personligheten utan också den andliga sidan förbises. Findhorns universitet vill utveckla alla sidor, den fysiska, emotionella, andliga, och förbättra relationerna mellan människorna på alla plan och vara en plats för historisk undervisning, där alla nivåer integreras med den andliga.

Peter: Det innebär också att vända sig mot den allt större specialiseringen och i stället föra samman delarna till en helhet och integrera vetenskap, konst och religion till en syntes — delar som så länge varit skilda åt.

F: Vanliga universitet har vissa inträdeskrav — har Findhorns det?

Peter: Ja, verkligen. Vi måste ha en urskiljning eftersom alla inte passar för detta. Man måste kunna leva från sin egen intuition och inte bara från personlighetsplanet, och inte bara söka sin egen vilja utan också den gudomliga viljan och vad som är bäst för helheten. Därför gör vi en intervju för att finna ut den sökandes motiv och om det är rätt tid för att komma nu. Man kan ofta känna intuitivt om Guds hand är med eller inte.

Vi har intagning tre gånger om året, november, januari och april. De som väljs ut, får genomgå tre inträdesseminarier på sju veckor där vi går igenom Findhorns vision och de själva får känna efter om de kan dela den. Sedan följer en ny intervju och det bestäms om de vill stanna ett år till eller inte. Det kostar 75 pund i månaden det första året.

F: Ert syfte är integrering och personlig utveckling — avser ni också att undervisa inom traditionella områden som fysik, historia o d?

Peter: Vi förväntar oss att sådan utbildning redan finns hos dem som kommer. Just nu kommer många till Findhorn som haft framgång i sina liv och har nått en mognad och känner att de nu vill ge mer för att tjäna mänskligheten som helhet. Vissa har upptäckt att de inte kan finna svaret inom sina specialområden. Därför kommer de till Findhorn med sina kunskaper och färdigheter som de vill lära att balansera och integrera med helheten.

F: Vilken är reaktionen ute i världen på Findhorn och vilka är svårigheterna med att nå ut med ert budskap?

Peter: Responsen har varit enorm, speciellt i länder som insett att de genomgår kriser. Ett land som Sverige har inte förstått det ännu, eftersom man har det så bra här, och därför är inte responsen så stor här som exempelvis i Sydafrika. Vi har rest runt Europa tre gånger, varit nio gånger i USA och ska resa till Australien och Nya Zeeland i slutet av året. På så sätt knyter vi an till andra communities, rörelser eller grupper så att det bildas ett nätverk av ljus runt om i världen.

F: Ser ni Findhorn som den primära fokuspunkten för new-age-medvetande eller finns det andra grupper med liknande funktioner?

Peter: Findhorn är unikt. Det finns andra grupper som specialiserat sig på olika aspekter av detta men vi vet ingen som har Findhorns universalitet. Vi har blivit sagda att vår roll är att vara pionjärer för en ny tidsålders samhälle.

Francois: Vi måste vara medvetna om och förbli i nära kontakt med vår inre Gudskälla som ledning för oss, så vi inte faller i fällan att bygga monument. Allteftersom Findhorns kunskaper sprids över världen — precis som med evangelierna — är det viktigt att rikta människors medvetande inte mot Findhorn utan mot den anda som Findhorn vill tjäna. Findhorn börjar bli världsberömt och många energier riktas dit. Det är vårt ansvar att ta varje pil som kommer och sända den tillbaka och säga: vi har gjort det här och ni kan göra

detsamma. Vi är alla tjänare i helheten. Om vi inte gör det blir det till en rörelse eller institution och livskraften sinar.

F: Eileen, det finns många människor med liknande erfarenheter av att höra inre röster och få andliga visioner etc. som du har. Många är helt utan tidigare andlig erfarenhet och blir skrämde. Finns det något råd du skulle vilja ge dessa människor?

Eileen: Jag har haft tur, eftersom jag har hört min inre röst så klart och haft Peter som stött och accepterat vad jag har fått till mig. Jag vet att det jag hör är från högre källor, för när vi följt råden har det alltid fungerat. Detta har gjort att min tro och tillit till denna ledning har blivit orubblig. Det är inte bra att höra en mängd olika röster. Man måste lära sig urskilja intuitivt vad man har att följa och sedan göra det. Man gör misstag till att börja med — men lär sig av misstagen också. Det är också mycket betydelsefullt att ha en grupp människor omkring sig som kan hjälpa en att urskilja vad som är rätt och skilja det sanna från det falska — illusioner från andlig realitet.

Anm. Eva Heinstded är psykolog och forskar för närvarande om kreativitet, dvs den skapande processen, och i det sammanhanget är Findhorn av stort intresse, eftersom man där på ett särskilt sätt kunnat frigöra människans skapande förmåga. Stefan Heinstded, gift med Eva, är livsmedelskemist med intresse för vegetarisk kost. Tillsammans rustar de upp en gård för framtida kurser.

Den som vill veta mer eller önskar beställa böcker om Findhorn, kan ringa 044/511 11 eller skriva till Findhorn Foundation, The Park, Forres IV 360TZ, Scotland, U.K.

Några av kristendomens avigsidor

Troende personer erkänner sällan, att kristendomen har ens *några* avigsidor. Det är egendomligt. Vad vi tror på och håller kärt är ju annars alltid på både gott och ont. Det finner vi självklart och erkänner gärna. Huvudsaken är, att det vi älskar är *övervägande* gott. De dåliga sidorna får vi väl dras med, om vi inte kan förbättra eller avlägsna dem. Så tänker vi.

Men med de kristnas förhållande till sin tro är det så, att Nya testamentet och Jesus skall vara auktoriteter, som den kristne inte får sätta i fråga genom att påstå att något av vad de förkunnat är förlegat, omoraliskt eller föga troligt för att inte säga sanningslöst. *Ingenting* får sägas vara sådant.

Denna olikhet mellan kristen tro och profan tro är påfallande och uppenbarligen en av kristendomens avigsidor. Genom att göra anspråk på att genom Jesus vara en auktoritet för sina bekännares tro, innebär kristendomen ett attentat mot tankens frihet.

*

Kristendomens anspråk på fullkomlig auktoritet för Jesu vidkommande vilar inte på några sannolika skäl av det slag som vi alltid annars använder. Hans auktoritet, kristendomens kärnpunkt, är endast tillgänglig för tro. Naturligtvis är detta en av kristendomens avigsidor, särskilt i de fall då moment i den kristna tron strider mot det profana förnufts lärdomar.

*

På grund av sin tro, att kristendomen saknar avigsidor, anser de kristna ofta nog, att det är hädiskt eller åtminstone otillständigt att påstå och exemplifiera motsatsen. Det är enligt en vanlig uppfattning rent av en svår synd att säga att Jesus misstog sig om något, som var viktigt för honom, eller att han, trots all sin godhet, också hade egenskaper som var mindre goda. Orsaken är, att för de kristna är kristendomen inte bara ett verk av människor utan en Guds gåva till

människorna. Enligt de kristnas tro var det alltså något gudomligt med Jesus och att säga, att han i vissa stycken hade fel eller bar sig illa åt, är därför ungefär detsamma som att säga så om Gud. Det är ej tillåtet.

Kristendomen är enligt sina bekännares tro ett budskap från Gud till mänskligheten, och detta budskap har i likhet med Gud själv en evigt förblivande giltighet. Kristendomens egen historia motsäger emellertid kraftigt detta, och även häri består en av kristendomens avigsidor. Stora delar av den förkunnelse, som Jesus ansåg väsentlig, har nämligen kristendomen själv övergivit, så att det gudomliga budskapet inte längre innehåller dessa delar, utan man kan vara kristen, ehuru han inte tror på någon av dem.

*

Hur hastigt det kunde gå, att den kristna tron lade bort tankar, som var väsentliga för Jesus, är lätt att visa.

Ett utmärkt exempel är Jesu föreställning, att världen snart skulle gå under. Några av er skall uppleva återkomsten, sade Jesus. Detta släkte skall icke förgås, förrän allt detta sker, ansåg han, liksom också att de utskickade apostlarna inte skulle hinna igenom Israels städer, innan Jesus kom tillbaka och världen gick under.

Denna del av Nya testamentets tro har blivit vederlagd av historiens gång.

Men det har sin betydelse att tron på världens snara undergång var ett väsentligt inslag i Nya testamentets religiösa föreställningsvärld. Mycket i denna föreställningsvärld kan förstås, endast om man erinrar sig att den urkristna församlingen trodde sig stå vid historiens slut.

Jesu predikningar om sorglöshet ("Gören eder icke bekymmer för morgondagen") måste ses mot denna bakgrund, likaså hans rekommendation av egendomslöshet ("Säljen allt vad I ägen"). Det ofta

återkommande talet om att ingen vet, när stunden är inne, hör också hit. Domen skulle ske, medan samtida till Jesus ännu var i livet, men när domaren kommer och avfordrar räkenskap, får ni inte veta. Han kan komma som en tjuv om natten, och därför måste man alltid vara beredd, alltid vaka, aldrig slappna av ens ett ögonblick. Den av barbarisk hårdhet präglade liknelsen om de fåvitska jungfrurna, men också många andra yttranden av Jesus, utvecklar detta tema.

Genom det eskatologiska perspektivet har Jesu appeller om hastigast möjliga omvändelse och bättring en ton av världsfrånvänt svärmeri, av panikstämning och fanatism, som har varit mycket suggestiv. I kulturländernas kyrkor har detta sjunkit undan, och man kan utan tvivel vara en god kristen utan att alls bekymra sig om detta för Jesus själv utomordentligt viktiga inslag i evangeliet. Men den urkristna upphetsningen lever kvar i de extrema sekter, som har så dåligt anseende bland bildade kristna.

*

Jesus var övertygad om, fastän det torde vara åtminstone till hälften bortglömt av nutidens kristna, att den gud som han kallade sin fader var samma gud som Moses och judarna trodde på. Hur denna gud var beskaffad och vad han företog sig, framgår av Gamla testamentets skildringar.

Jahve, som han hette, hade betraktat de olika av honom skapade folken och av någon, eller kanske utan, anledning utvalt judarna till sina skyddslingar. I gengäld fordrade han av dem, att de skulle tacka och älska honom över allt och lyda hans befallningar. Dessa bestod av ett stort antal lagar och etiska rättesnören.

Alltså prisade man denne gud som god och barmhärtig. Men i verkligheten hade han också andra egenskaper. Han var brutal och grym mot judarna, när de inte höll sig väl mot honom, och än värre mot judarnas fiender, när judarna

var till hans belåtenhet. Gamla testamentet, som Jesus kände bra till, överflödar av beskrivningar av hans vredesutbrott och barbariska straffaktioner. Ett exempel bland många är Josuas bok. Den skildrar hur Gud hjälpte judarna att erövra Kanaan medelst de brutalaste plundringståg och förintelseaktioner mot det förlovade landets inneboende, som intet annat ont hade gjort än att de ej tillbad Jahve och råkade bo där denne hade lovat judarna att få slå sig ner. Det myckna talet hos exempelvis profeterna och i psalmerna om att Jahve är en kärleksfull fader och skall vara en gud för alla folk, ändrar intet i det faktum, att hans ingripanden i mänsklighetens liv ideligen visade godtycke och bestialisk hårdhet.

Läsningen av dessa historier ger bilden av en gud, som i hög grad skiljer sig från de moderna kristnas gode himmelske Fader. Få kristna torde ens känna till, att den gud Jesus dyrkade och ansågs vara son till ingen annan var än denne fruktansvärde krigar- och straffargud. Kärleken till Jahve var en hörnsten i Jesu föreställningsvärld, men de kristna har för länge sedan övergivit denna bild av Gud.

*

Det är inte nog med att åtskilliga av de i Nya testamentet förekommande lärosatserna har framstått som så absurda, att de helt eller delvis har försvunnit ur den kristna tron, utan att dennas existens därmed har blivit äventyrad. Även ett antal etiska bud, som var lika väsentliga för kristendomens stiftare och ivrigt predikades av dem, har gått samma väg.

Till dessa mer eller mindre försvunna etiska bud hör några av dem som sannolikt hade sin bakgrund i tron, att den yttersta dagen var nära förestående, och i den därav betingade flykten från världen.

Jesus tillhöll de sina "att inte stå det onda emot", som det brukar heta. Befallningen var: "Ni skall inte göra motstånd mot den som gör er illa, utan om någon slår dig på den högra kinden, vänd då också den andra till åt honom. Och om någon vill gå till rätta med dig för att ta ifrån dig din livklädnad, låt honom då också få manteln."

Alltså: var och en, som försvarar sig mot våld eller inför domstol utvecklar sin talan mot någon som på falska grunder försöker åtkomma hans egendom, gör något som alldeles strider mot Kristi bud.

Till de etiska principer från urkristendomen som övergivits av de kristna hör också egendomsge-

Ingemar Hedenius, filosof och humanist.

enskap inom församlingarna. Den var en konsekvens både av kärleksbudet och bortvändheten från världen, och man höll på den så strängt, att Gud straffade ett undanhållande av en del av en realisationsvinst med döden.

Den utomordentligt stränga sexualmoral, som predikas i Nya testamentet, har också under tidernas lopp blivit så starkt uppluckrad att den inte längre framstår som en nödvändig del av kristendomen. De fördömanden av homosexualitet, som Paulus hängav sig åt, Jesu lära om äktenskapets oupplöslighet och förbudet för fränskilda personer att ingå nytt äktenskap är exempel på sådant i kristendomen som de kristna i stor utsträckning har övergivit.

Hela den syn på sexualiteten, som finns i Nya testamentet, är på avskrivning. Men den var väsentlig och karakteristisk för den livssyn som härskade i urkristendomen.

*

Också den kristna synen på reli-

gionens heligaste riter blev hastigt ändrad genom att moment föll bort.

Berättelsen om nattvardens instiftande finns inte i Johannesevangeliet, utan där omtalas att Jesus vid sin sista måltid med lärjungarna införde en helt annan rit, som han introducerade med orden, att han nu gav dem ett ytterligare bevis på sin kärlek. Jesus tvättade nämligen lärjungarnas fötter, och han gjorde det med den motiveringen, att lärjungarna annars inte skulle ha någon del i honom. Denna heliga rit ges alltså i Johannesevangeliet minst lika stor vikt som den vikt nattvardens instiftande har i de tre tidigare evangelierna.

När Jesus hade slutat fottvättningen, yttrade han bland annat: "Förstån I vad jag har gjort med eder? I kallen mig Mästare, och jag är så. Har nu jag, eder Herre och Mästare, tvättat edra fötter, så ären I ock pliktiga att tvätta varandras fötter. Jag har ju givit eder detta föredöme, för att I skolen göra såsom jag har gjort med eder."

På ett mer auktoritativt sätt och

med en mer väsentlig motivering hade en föreskrift knappast kunnat ges av Kristus. När man annars har varit så angelägen att i tillämpliga delar komplettera de tre första evangelierna med det som är egendomligt för Johannesevangeliet, är det inkonsekvent, att man i så stor utsträckning har försummat att göra det här.

Hur långt tiden har runnit iväg från vad Gud enligt kristendomen säger i den heliga skrift, finns det många exempel på, t ex den högtidliga resolution, enligt egen uppgift inspirerad av den Helige Ande, som avgavs till hedningarna vid apostlamötet i Jerusalem. Man beslöt sig då för uppfattningen, att det inte var nödvändigt att låta omskära sig för att bli frälst, och stipulerade i stället följande ofrånkomliga villkor för dem som skulle motaga evangelium: "Den helige Ande och vi hava beslutit att icke pålägga eder någon ytterligare börda, utöver följande nödvändiga föreskrifter: att I skolen avhålla eder från avgudaofferskött och från blod och från köttet av förkvävda djur och från otukt."

Apostlarna och de första kristna lade stor vikt vid dessa villkor för frälsning. Men bortsett från idén, att den som vill bli frälst bör avhålla sig från otukt, är de nu bortglömda.

*

Att mycket av det, som en gång var viktigt för Nya testamentets upphovsmän, måste falla bort, är naturligt. De villkor, under vilka människan måste leva sitt liv, är alltid starkare än hennes religion. Etiska bud och trosföreställningar, som det är alltför opraktiskt att bibehålla måste glömmas. Denna utveckling mot en söndervittring av tron är inte heller något egendomligt för kristendomen. Även inom till exempel islam har en alldeles analog reningsprocess måst ske.

Men anmärkningsvärt för kristendomen är att en del av buden och föreställningarna så utomordentligt hastigt måste avskrivas. Däri visar sig, att Nya testamentet i viktiga stycken är en mycket mer tidsbunden och provinsial produkt, än vad många föreställer sig.

*

Det kan förefalla egendomligt, att så många bibelläsare har kunnat blunda för vad Nya testamentet faktiskt innehåller och dessutom har trott sig finna i Nya testamentet åtskilligt, som i och för sig är tilltalande, exempelvis tron på alla

människors lika värde, men inte alls finns där, och sålunda inte bara bekläda dessa tillägg med den kristna religionens auktoritet, utan också ge kristendomen förtjänsten av dessa vackra tankar.

Troligen har en del av dessa be- drägerier varit medvetna. Men de omedvetna förfalskningarna har säkerligen varit ojämeförlikt mycket vanligare, och de är även intressantare. En viss oförmåga att se med egna ögon och förstå med eget förstånd, ja, att läsa rätt innantill, tycks vara något utmärkande för ofantligt många religiösa bibelläsares förhållande till Nya testamentet, såväl bland lekmännen som de teologiska specialisterna. Orsaken måste vara att de tror, att Nya testamentet är Guds ord och dess innehåll därför alltigenom gott.

*

På grund av kristendomens påstådda gudomlighet reser de kristna motstånd mot att erkänna existensen och innebörden av kristendomens förvandlingar, det vill säga att kristendomen redan vid sin uppkomst och alltsedan dess har varit en tidsbunden företeelse och därför underkastad en sådans växlingar.

En del moderna kristna tror inte på den för Jesu lära så centrala dogmen om de eviga straffen i helvetet. Men vill man klart tänka den tanken, att Jesus misstogs sig, när han förkunnade denna lära? Vill man ens bestämt säga, att Jesus hade fel när han trodde på sin mycket snara återkomst?

Ibland förklarar man helt ogenerat, att föreställningar sådana som dessa inte alls finns i Nya testamentet eller att de åtminstone inte är någon viktig del av dess innehåll. Ibland tänker man sig också, att i varje fall den historiske Jesus inte omfattade dem, fastän även detta antagande saknar all grund, eftersom vi vet så försvinnande litet om honom. Har han alls existerat? Stundom hjälper man sig med den formuleringen, att dessa barocka beståndsdelar av kristendomen inte tillhör den "egentliga" kristendomen. Detta talesätt har mening, endast om man förmår utsäga, vad man menar med "egentlig kristendom", vilket sällan är fallet.

Denna egendomliga hållning till Nya testamentet är en verkan av att det anses komma med ett gudomligt budskap. Mot en sådan auktoritet får man inte vara olydig. Ej heller får man säga, att man har avvikit från Guds ord genom att använda sitt eget förnuft eller låta influera sig av profana idéer, som

står på en hög kulturnivå. En fri värdering framstår som förbjuden.

Inte får vårt värderande förnuft vara den auktoritet, som avgör vad som är sant eller falskt, gott eller ont i vår religion, ty det skall Ordet avgöra! Sålunda vägrar man att överhuvud taget tala om kristendomens sämre sidor. Skall väl vi mästra Nya testamentet och konstatera misstag eller frånstötande tendenser i Jesus lära eller osympatiska drag i hans uppträdande? Kristendomen är höjd över kritik, och endast enskilda kristna, skröpliga människor som de är, har vi rätt att klandra. Så tänker man också.

För kristendomens sanning finns nämligen bara ett enda argument. Det går ut på att Jesu förkunnelse måste vara sann, emedan Jesus var Guds son och alltså Messias. Detta felaktiga och mycket primitiva argument är ett cirkelresonemang. För att tro att Jesus verkligen var Messias, måste man ju redan ha fått för sig att påståendena härom i bibeln är sanna. Å andra sidan tycks det vara omöjligt att anföra något annat skäl för kristendomens sanning än just denna underliga tanke.

Detta sätt att resonera om skriftens auktoritet är inte bara ohållbart utan också motbjudande, emedan det är ett attentat mot tankens frihet. Det riktar sin udd mot en hjärtpunkt: min vilja att vara en fri människa och själv försöka komma underfund med vilka auktoriteter som är värda mitt förtroende. Att en urkund skulle förtjäna min tilltro, bara därför att den själv utger sig för att vara inspirerad av en gud, bör man inte anse.

De kristnas vana att välja och vraka bland de många gudsord, som står till deras förfogande, samtidigt som de försöker intala sig och andra att de verkligen håller sig till Ordet — detta erbjuder en bedrövlighet anblick. All den osanning och brist på uppriktighet, den feghet och böjelser för förfalskningar, den oförmåga att ge klart besked, som tillhör det kristna trostänkandet i dess förhållande till bibeln, är en av kristendomens mest påfallande avigsidor.

Anm. Ingemar Hedenius blev 1947 professor i praktisk filosofi i Uppsala. Är numera emeritus. Han är författare till en lång rad böcker, bl a Tro och vetande (1949), Att välja livsåskådning (1951), Om döds hjälp (1964), Helvetesläran (1972), samt artiklar i tidningar och tidskrifter.

Kristna missionsteologer tar itu med nyreligiositeten

Vetenskapligt institut tolkar icke-kristna rörelser från kristen tros utgångspunkt

Institut for missionsteologi och økumenisk teologi är en avdelning inom teologiska fakulteten vid Århus universitet, under ledning av docenten Johannes Aagaard. Där bedrivs bl a ett studie- och forskningsarbete kring icke-kristna och nyreligiösa rörelser. "Det består", förklarar kyrkoadjunkt fil.lic. Thomas K:son Hultberg, som arbetar på institutet, "i att vetenskapligt samla, kritiskt granska och presentera material på hithörande områden."

Hur uppfattar man på institutet sitt förhållande till icke-kristna och nyreligiösa rörelser? Ser man dem som konkurrenter om själar-na?

Thomas Hultberg svarar att eftersom missionsteologin även omfattar konfrontationsproblem, är en teologisk interpretation av dessa rörelser ofrånkomlig, dvs en tolkning av dessa religiösa fenomen utifrån kristen tro och lära.

Hittills har man studerat de flesta i Norden förekommande nyreligiösa rörelser, men av olika skäl har vissa rörelser behandlats grundligare, tex scientologin, transcendental meditation (TM), N. U. Yoga Ashrama (Swami Narayananda), Skandinavisk Yoga och meditationsskola m fl.

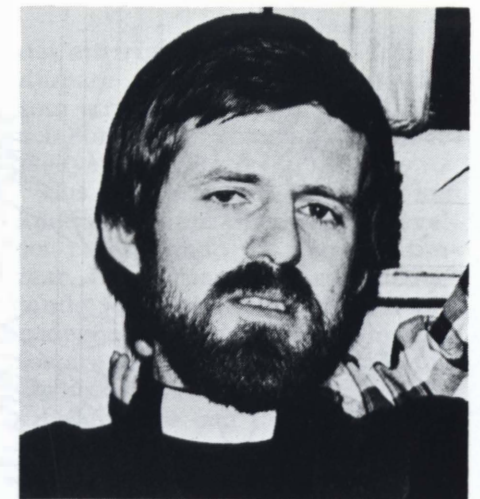
Docent Johannes Aagaard har en minst sagt kritisk attityd till nyreligiositeten och liknande rörelser. Hans uppsats om hatha yoga i häftet "Ny-religiöse bevægelser", som Kirketjenesten i Danmark har gett ut, är tex hållen i en polemisk ton från början till slut, fylld av klander och misstänklighetsuttalanden och utan några positiva uttalanden.

Men Thomas Hultberg säger att "institutet självfallet har intagit en

vetenskapligt kritisk attityd till nyreligiositeten liksom till allt annat forskningsmaterial som bearbetas där". "Denna kritiska attityd har bl a avslöjat en kompakt ovilja hos många rörelser att ställa material till förfogande." — Men är detta egentligen underligt, så negativt som dessa rörelser behandlas av institutet? "Ja", säger Thomas, "därför att det gäller inte bara oss. Och det händer att man visar allt väsentligt material endast för den som blivit invigd. Först efter invigningen börjar han få veta vad han gett sig in på. Många rörelser seglar under falsk flagg. I allmänhet ger rörelsernas självpresentation och yttre ansikte en mycket ofullständig och oftast grovt vilseledande bild av vad rörelserna faktiskt lär och praktiserar. Många, särskilt unga människor, har tagit skada av att engagera sig i några av de nyreligiösa rörelserna. Det finns åtskilligt material om detta. Runt världen växer idag fram föräldraorganisationer och rehabiliteringscentra som söker rädda offer för nyreligiositeten."

Säg, Thomas Hultberg, har ni på institutet funnit något positivt hos dessa rörelser som ni studerat? — "Ja, många rörelser förstår att ta vara på behov hos västerlänningar idag av exempelvis djupmeditation och kollektivboende." — Men det mest positiva, från Thomas Hultbergs kristna synpunkt, är att "många av de nyreligiösa rörelserna har tjänat — och kommer att tjäna — som larmklockor för de väletablerade kristna kyrkorna!"

Men trots institutets avvisande inställning till nyreligiositeten säger Thomas Hultberg att man har en vänskaplig dialog med företrä-

Thomas Hultberg, präst och religionsforskare.

dare för icke-kristna religioner. Detta förekommer "varje torsdagskväll hela vårterminen". Man vill bereda företrädare för dessa rörelser plats inom undervisningens ram. Men det är särskilt sådana anhängare som sedermera har lämnat en rörelse, som är viktiga informationskällor, eftersom institutet från dem får hemligt material och inside information.

Det viktigaste resultatet av institutets arbete hittills är en materialsamling som håller på att byggas upp — särskilt esoteriskt (hemligt) material. Detta material är tillgängligt för seriösa studenter och forskare som arbetar vetenskapligt. På grund av flera stölder av sådant material förvaras det ständigt bakom lås eller under uppsikt av institutets personal!

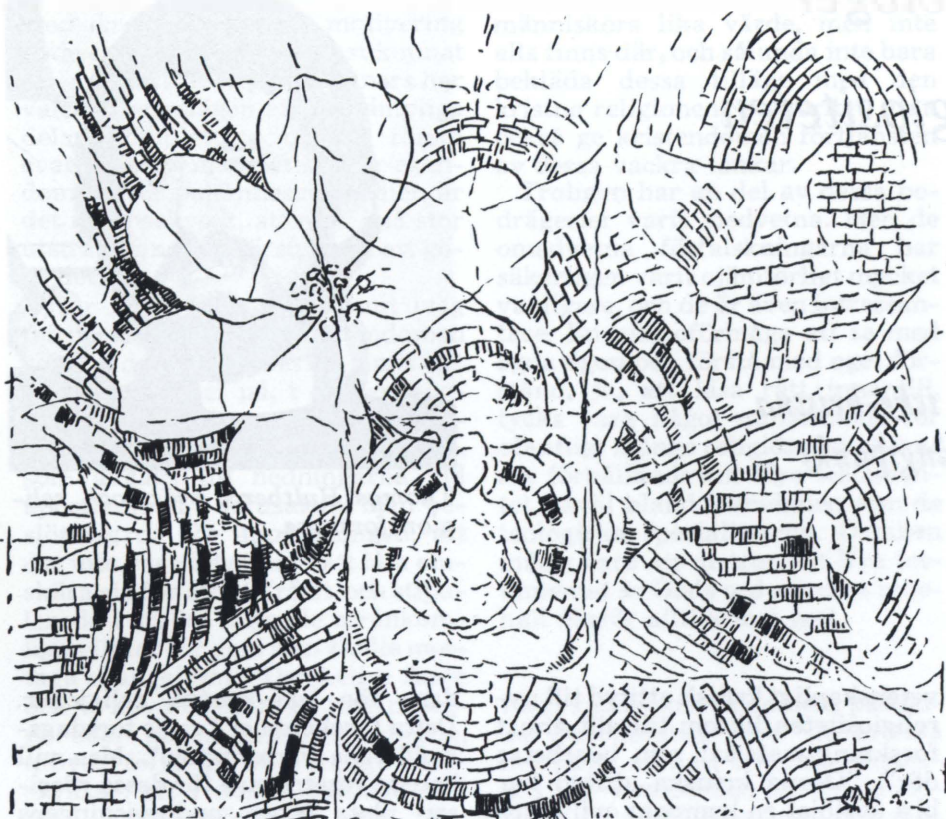
Hur många forskare arbetar med de nyreligiösa rörelserna?

Två forskare är i det närmaste heltidsanställda, och därtill kommer två deltidsanställda. Resultaten har publicerats i tidnings- och tidskriftsartiklar.

För framtiden har man planer på att kunna fastställa mönster i nyreligiositeten, hur rörelser historiskt och läromässigt hänger samman, grundarnas biografi och inspirationskällor, typiska förskjutningar i läran då asiatiska religioner väterniseras m m.

Thomas Hultberg tycker att nyreligiositeten erbjuder ett spännande och angeläget forskningsfält såväl för religionshistorikern som för teologen. Han säger att "den nya situation som vi idag står i, är att missionen — och konfrontationen — omfattar världens alla sex kontinenter".

SM

DEN INRE VÄGEN

Av Anna C. Bornstein Illustration Birgitta Larson

Verkligheten är närvarande överallt, i varje stund. Den finns i centrum av vårt väsen. Vi behöver inte färdas långt bort för att söka den. Den är närmare oss än vår egen tanke. Den är grundvalen för alla våra upplevelser. Tanken spinner ständigt nya nät som den försöker fånga verkligheten i, men det lyckas aldrig. Allt den finner är begränsade former, föreställningar om en verklighet som själv glider undan och ut genom nätets maskor.

Man kan ej nå den transcendentala verkligheten, den sanning som är bortom vår sinnliga upplevelsevärld, om man inte släpper greppet om föreställningarna om den. Men det är ändå möjligt att bilda sig en uppfattning om de olika etapperna på den mystiska inre väg som leder dit. Många människor genomgår

omedvetet denna utveckling utan att betrakta sig som mystiker och utan att ha någon religiös tro eller filosofisk åskådning till stöd.

Det första steget på mystikens inre väg är vanligen upptäckten att man lever i en begränsad föreställningsvärld. Man börjar stöta emot nätets maskor, ana att de skymmer något väsentligt, som man försöker nå men som glider undan.

Man börjar grubbla. Hur är nätets maskor beskaffade? Hur kan de omintetgöras? Finns det någon väg ut?

Man riktar uppmärksamheten mot det egna psyket i ett försök att gå till botten med detta problem. Först sedan man arbetat sig igenom de vanliga psykologiska knutarna utan att för den skull känna sig "botad", börjar man klart urskilja

roten till problemet, att man är fången i nätets maskor, inte kan nå utanför tanken. Tanken måste alltid vara blott en bild, en återspeglings av det som ens längtan griper efter. När man nått så långt, börjar meditationens och yogans mål, att stoppa tankarna, att framstå som förklarad. Den engelske mystikern och filosofen Paul Brunton har i sina böcker "Den Hemliga vägen" och "Vägen till överjaget" beskrivit en mystisk metod som består i att man ställer sig frågan "vem är jag?". Med dess hjälp försöker man komma åt och spåra tillbaka jag-känslan som löper som en central märm genom tankeskelettet.

Man frågar sig vem som har dessa upplevelser, vem som tänker och känner. Så länge man stöder sig på skelettet, föreställningarna och tror dem outhärliga, kommer man inte att upptäcka styrkan i centrum, den väldiga osynliga pelare som bär upp och genomtränger både ens eget väsen och den omgivande fysiska världen.

Det personliga jaget är inställt på att växa och expandera. När det stöter emot nätets väggar i den fysiska världen, känner det sig förödmjukat. Man börjar uppleva kroppen som ett handikapp som man gör allt för att övervinna. Så småningom upptäcker man att man genom fördjupad koncentration kan vinna tillträde till en mental värld, där tanken inte längre är fastnådd vid nuets sinnesintryck utan kan frigöra sig från den fysiska omgivningen. Man berusar sig med denna nyvunna rörlighet och rymd, men snart nog börjar även tankarna att te sig som en hindrande fosterhinna som man måste bryta sig ut ur.

Jag tror att många människor som är mogna för den mystiska vägen, avskräcks av tanken att gå djupare in i sig själva och försöka få större självkänedom, därför att tankarnas inre värld, eller det personliga jaget, när detta tillstånd når sin ytterlighet kan te sig som ett värre fängelse än den fysiska kroppen. De tror att det betyder att man kommer att snärjas i det personliga jaget ännu mer, när det tvärtom är att söka en väg ut ur detta.

För några år sedan, innan jag började meditera, hade jag en dröm som ger en god bild av detta tillstånd. Jag var instängd i ett fängelse utan dörr eller fönstergluggar, vars väggar bestod av stora murade stenblock. En noggrann undersökning av varje sten visade att det inte fanns någon möjlighet att ta sig ut på vanligt sätt, ändå genomsy-

rades drömmen av en stark visshet att det fanns en utväg som var så självklar och naturlig att jag i en blink skulle vara fri, om jag bara upptäckte den.

Senare erfarenheter har hjälpt mig att förstå drömmens innebörd. Det finns mycket riktigt en överraskande väg ut ur tankens värld, som består i att man identifierar sig med medvetandet som bevitnar både våra tankar och känslor och vårt fysiska liv. Det är att plötsligt befinna sig i en fjärde dimension och blicka ned på den jordiska tillvaron samtidigt som man ännu med en del av sig själv befinner sig i kroppen som rör sig, talar och handlar som vanligt i den tredimensionella världen.

Vanligen är vi endast medvetna om oss själva indirekt, genom de tankar som vi och vår omgivning skapat sig om oss. Vi förväxlar våra egenskaper och yttre kännetecken med oss själva, yttre väsen. Jag-känslan, som borde uppbära det yttre livet, har i stället kommit att stöttas och uppbäras av det. Det är ett vanligt och inrotat missförstånd att vårt människovärde och vår identitet skulle vara avhängiga endast av vårt förhållande till omvärlden och andra människors eller vår egen uppfattning om oss själva. Det vill till en riktig kris i vårt liv för att vi ska inse galenskapen i detta.

Drömmens fängelsemurar symboliserar det personliga reflexiva medvetandet i vars spegel vi varseblir alla våra upplevelser. När vi te sig är lyckliga är det endast genom att tänka "jag är lycklig" som vi vet det. Men just denna tanke jagar lyckan på flykten. Allt man får är ett återsken, en bild. Det åtrådda har glidit ur ens grepp.

För att finna mitt sanna jag måste jag vända bort uppmärksamheten från föreställningarna om verkligheten som hägrar i denna spegel och söka utröna var de kommer ifrån. Meditationen är ett sätt att avsiktligt vända medvetandet inåt, vilket för de flesta människor ter sig mycket svårt, eftersom det är att gå tvärt emot tänkandets vanemässiga ström.

Det finns olika meditationsmetoder, avpassade efter olika temperament. Men det första man på ett eller annat sätt måste lära sig är koncentration. Man kan försöka samla och binda uppmärksamheten genom att upprepa en bön eller ett mantra tyst för sig själv eller koncentrera sig på sin egen andhämtning eller fästa blicken vid ett fysiskt föremål. Andra finner det lättare att iakttä sina egna tankar

och försöka vara stilla medan dessa rör sig, identifiera sig med tankarnas bakgrund. Om man mediterar över frågan "vem är jag?", försöker man så fort en tanke dyker upp vända uppmärksamheten i motsatt riktning för att utröna vem som tänker den.

Man bör tänka på att inte välja en teknik som stärker några känslomässiga eller mentala band till formvärlden, dvs den fysiska eller psykiska sfären, eftersom man ju eftersträvar en frigörelse från alla former. Parallellt med meditationsövningarna bör man stärka, utveckla och försöka förbättra sin karaktär. Man slipper inte fri från det personliga livet så länge man har några ouppklarade problem eller komplex när det gäller detta. Just arbetet med dem blir ofta de bärande trappstegen i vår utveckling.

Koncentrationen är nyckeln som ger oss tillträde till den inre världen. Med dess hjälp kan man bryta den vanemässiga identifikationen med den fysiska kroppen så mycket att en djupare psykisk verklighet börjar ta gestalt för ens inre blick. Den inre världen kommer i förgrunden. Förlåten faller. Tankar och känslor som hittills varit osynliga börjar tona fram i medvetandet som den negativa bilden på en framkallad film. De börjar bli objektiva, dvs. man kan varsebli dem som något annat än sig själv. Så småningom kommer man att uppleva att även den fysiska världens soliditet börjar upplösas. De yttre tingen kommer att te sig alltmer mentala. Man anar att materien inte är något väsensskilt från psyket utan ett konkret uttryck, en förtätning av detta, på liknande sätt som is är en förtätning av vatten.

Därvid förändras ens förhållande till den fysiska världen. Förut när man var fullt identifierad med kroppen, låg denna ohjälpligt utanför en själv och man kunde bara ta emot kunskap om den genom sinne. Allteftersom identifikationen med kroppen släpper och världens materialitet upplöses, kommer de fysiska tingen att flyttas in i ens "inre värld". Man kommer att uppleva dem på ett omedelbart sätt, som man upplever sina tankar och känslor, samtidigt som man ännu varseblir dem på det vanliga sättet genom sinnena. Man tycker sig känna människor och ting inifrån, nästan som man känner sig själv. Man kontakter deras inre väsen, genom att åtminstone delvis identifiera sig med det.

När man nått så här långt, gäller

det att frigöra jag-känslan från de djupare känsloladdade rottankar som strukturerar våra upplevelser och som ligger gömda i det undermedvetna psyket.

Ens liv intensifieras. Det kan kännas som om flera års upplevelser pressas ihop på några få timmar. Det beror på att ens medvetande fördjupats och att man tillgodogör sig upplevelsernas mening fortare än annars. Man fångas i en psykisk virvelström och bärs ständigt djupare och längre in av en växande längtan.

Man måste kunna uppleva starka känslor och psykiska omvälvningar utan att något mer än svaga krusningar syns på ytan och utan att man låter sig rubbas i sin kurs. För att psykets förtrollning skall hävas måste man genomsöka dess växlande fenomen.

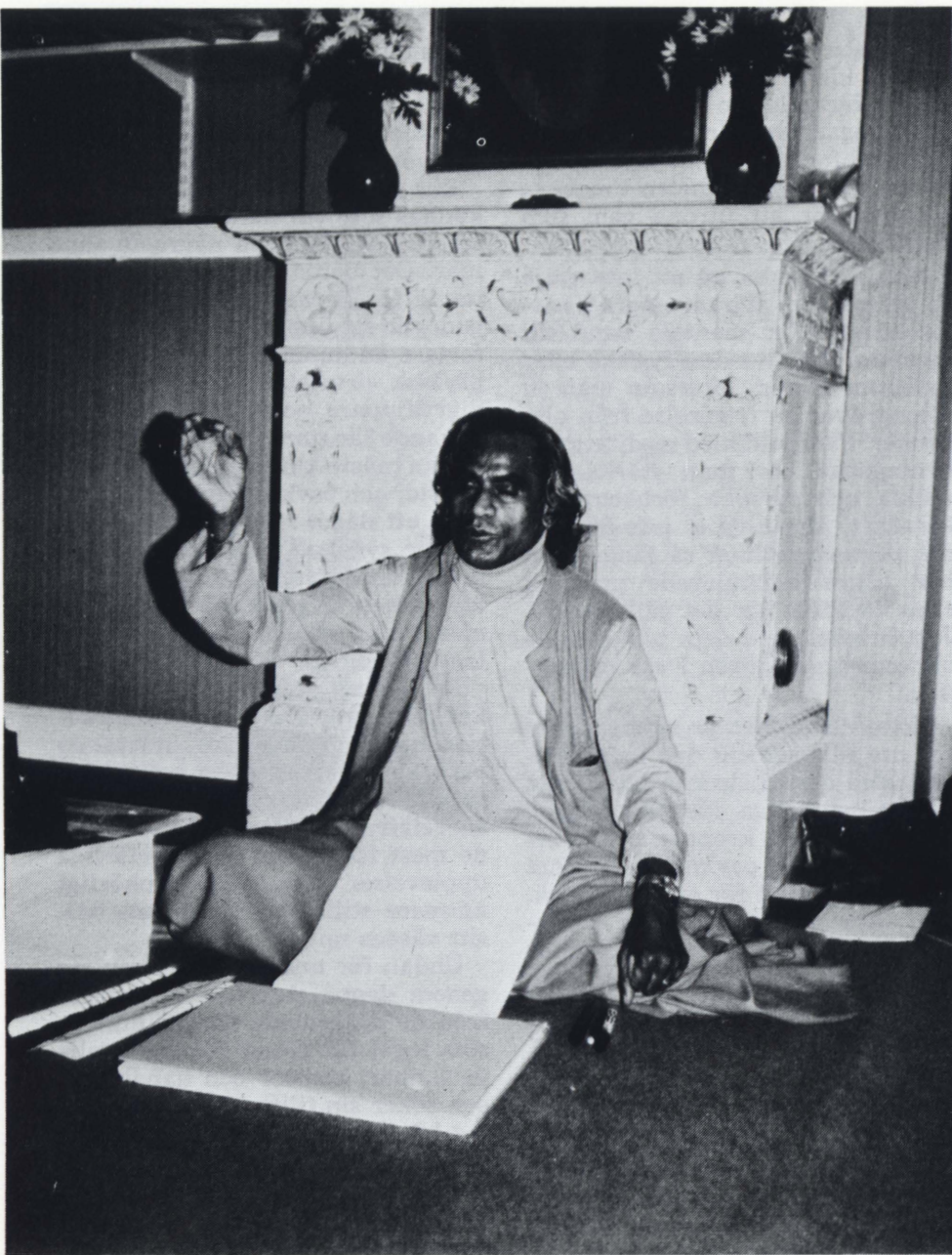
En mäktig dragning inåt kan bli kännbar både under själva meditationen och under det utåtvända verksamma livet. Även om psyket på alla sätt försöker hålla en kvar i sin relativa sfär genom att sända en de mest förföriska eller förfärliga upplevelser, förs man obönhörligt närmare stillheten i stormens öga, sitt väsens mitt.

Undan för undan frigör man sig genom denna stegrade livsprocess från de djuprotade föreställningar som legat till grund för ens vanliga tankar, känslor och handlingar och söker sin tillflykt till den rena jag-känslan — tråden som alla upplevelser är uppträdda på.

I den mån man kan varsebli dessa rottankar som ett innehåll i medvetandet vet man också att jaget inte är identiskt med dem. Till det krävs en fin och skarp urskilningsförmåga. Tankarna står till sin natur närmare jagets innersta väsen än den fysiska kroppen.

Denna väg genom psyket in till det formlösa innersta jaget är alltid individuell. Det krävs mod att vandra den, för man måste vara omotligt sann emot sig själv, inte bara nöja sig med att svära någon yttre filosofi eller religion sin trohet. I stället för att förstå yttre och inre händelser i förhållande till en verklig eller tänkt "yttre" betraktare, börjar man tolka dem i förhållande till sig själv — inte den lilla personen utan det formlösa innersta medvetandet som är ett vittne även till ens allra hemligaste tanke och känsloliv. Detta är att spåra jag-känslan tillbaka till dess upprinnelse och källa. Det är en väg som aldrig kan beskrivas eller förklaras. Den måste levas, i ljuset

Forts. på sidan 25

Av Åsa Freij

— Jag är inte här för att lära er någonting! Sa läraren.

— Ingen kan lära någon någonting!

Med dessa förbryllande ord från en person, som reser världen runt och undervisar och i flera länder har hela små samhällen av människor som betraktar sig som hans lärjungar, inledde dr Mishra, indisk guru på Sverigebesök, sin "lektion" på Klubb Kamelen i Gamla stan.

Dr Mishra, eller Swami Shri Ramamurti Mishra, som hans hela namn är, menade att ingen kan gå någon annans stig. Var och en måste bana sin egen. Tillsammans kan vi lära, anser han — och av allt omkring oss. Självt betraktar han sig "bara" som en vägvisare.

Han är mycket noga med att framhålla att han inte är ute efter att skaffa sig lärjungar — *this is not my job!* — och menar att så länge man bara följer någon annan är man ofri. Upplevelsen av självförverkligande, befrielse — eller Gud, om man så vill — finner var och en bara inom sig själv.

Guru betyder just vägvisare. Ordet är sanskrit, där Gu står för mörker och Ru för ljus. En guru leder människor från mörker till ljus.

— Jag kan visa vägen genom mitt eget exempel och genom vad jag lärt och upplevt, förklarar han. Men tillägger:

— Jag varken kan eller vill övertala någon att gå från mörker till ljus. Man måste vilja gå själv.

Dr Mishra, som kom till Sverige i samband med den internationella yogakongressen i Stockholm i april, har förvisso både teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet i riklig mängd att dela med sig av. Förutom sin insikt i den gamla österländska kulturen och visdomen har han en rad meriter inom modern medicin och annan vetenskap.

På det viset bygger han en bro mellan gammalt och nytt, mellan öst och väst och mellan tro och vetande.

Det är också hans egen önskan och målsättning att vara en sådan länk.

— *This is my job!*

Många, som funnit dagens materialistiska och självförtärande samhälle otillräckligt och otillfredsställande men kanske inte funnit en ny förankring, upplever säkert mötet med en person, som förenar övertygad tro med hög teoretisk utbildning, som särskilt positivt och uppmuntrande. Dr Mishra

blir ett starkt argument både gentemot de egna tvivlen och mot de "vetare" som avfärdar mysticism, yoga, reinkarnation och andra "övernaturligheter" som naiva självförvillelser. Vetenskapen står inte i strid med den så kallade tron.

— Nej, det är just vetenskapen som fört oss samman, svarar dr Mishra på vår fråga om hans uppfattning om orsaken till det i västvärlden alltmer växande intresset för meditation och metafysiska frågor.

— Vetenskapen har fått ändarna att mötas, cirkeln att slutas.

Vetenskapen om vibrationerna var dr Mishras tema på Klubb Kamelen, där man trängde ihop sig i det lilla köket för det i hast arrangerade programmet. När man "fick tag" i den indiske gurun, var den större lokalen en trappa ned sedan länge bokad för ett föredrag om "flygande tefat". Ett tjugotal intresserade, ungefär vad som rymdes i köket, hade dock nåtts av djungeltelegrammet om Mishras besök.

Dr Mishra själv satt uppkruken i lotusställning i en korgstol. Den orangefärgade munkdräkten flammade omkring honom, när han förstärkte sin kvicka, brutna engelska med livliga gester. Glädjen och värmen utstrålade lika starkt kring honom som lugnet och fridfullheten. Han är välgörande fri från den hållning av auktoritet och distans som yogis och gurus brukar omge sig med. Han skrattar ofta, är öppen, hjärtlig och spontan.

Och han lagar sin mat själv, och diskar. Alla som besöker honom, bjuder han på något.

Under hans ledning är det lätt att förstå, eller åtminstone ana, vad vibrationer är och deras makt.

— Vad är vibrationer? frågar han, och svarar själv:

— Elektricitet!

— Och vad är elektricitet?

— Energi! Men vad är energi?

— Där kunskaper och tankar inte räcker till, tar känslan eller intuitionen, eller snarare den omedelbara insikten, vid.

— Information får du utom dig genom lärdomar, sa dr Mishra, men inom dig genom dessa direkta upplevelser. Vi kan inte lära oss fatta universum. Men vi kan alla uppleva det inom oss. Låt oss kalla det Gud.

— Gud är missförstådd. Vi söker utanför oss i stället för att vända oss inåt. Vi gör som barnet som ser sin bild i spegeln och vill bättra på någonting — det sminkar på bilden i spegeln i stället för på sig själv. På samma sätt kan du aldrig läsa

bibeln utanför dig, om du inte har din bibel inom dig.

Vårt förhållande till de allestädes närvarande vibrationerna åskådliggjorde han genom att likna människokroppen vid en TV- eller radiomottagare. Om vi kan lära oss uppleva och leva med vibrationerna, är våra möjligheter oändliga — telepati är ett exempel. Och människan är ett oändligt finare instrument än de TV-apparater och andra yttre manifestationer som människan skapat. Vibrationerna är Guds redskap. De är livets stoff.

Dr Mishra lät någon av åhörarna känna kraften mellan två magneteter.

— Det är något där, eller hur? Men vi kan inte se det. Låt oss känna det tillsammans! Känn vibrationerna i denna kosmiska vagg-sång!

Och han inledde ett rytmiskt nynnande, som åhörarna så småningom med slutna ögon föll in i.

Avspända och fridfulla ansikten, några också en aning förbluffade, avslöjade att de närvarande verkligen upplevde sångens vibrationer och hur de sammanstrålade med vibrationerna från blodets pulserande, vibrationerna mellan kropparna och mellan kroppen och universum — för att använda dr Mishras egen terminologi.

Besöket på klubben i Gamla stan var inte Shri Ramamurti Mishras enda framträdande i Sverige vid sidan av yogakongressen. Under två veckor ledde han möten på Yoga Center, Drottninggatan 88 i Stockholm, där ämnena, utöver dengrundläggande vibrationsvetenskapen, var t ex akupunktur och kundalini-kraften. Dessemellan gjorde han avstickare till Finland och Norge. Han är ofta på resande fot, och det kan hända att människor fångas så av vad han har att lära ut att de följer honom från plats till plats.

Hans fasta punkter är hans två huvud-ashramer Ananda och Brahmananda i USA, där han bott sedan 1971. De senaste fyra åren har han undervisat vid California Institute of Asian Studies i San Francisco och vid Psychological Studies Institute i Palo Alto, Kalifornien där han också är medverkande direktör.

Tidigare har han varit verksam som neurokirurg, psykiater och endokrinolog vid ett flertal stora sjukhus och universitet i USA och Kanada.

Efter avslutade studier i Indien, med lektorsexamen i orientaliska språk vid sidan om den medicinska banan, var dr Mishra en tid överläkare i invärtes medicin och kirurgi

Dr Mishra ser som sitt livs uppgift att arbeta för mänsklighetens enighet, ge de unga andlig uppmuntran och de sjuka kunskap om självbotande krafter, lära läkare och sköterskor yoga samt visa att det finns ett alla rasers, religioners och nationers broderskap.

i Podar för att sedan fortsätta studier och forskning i England och Kanada.

Nu ägnar han sig uteslutande åt undervisning i yoga, meditation, filosofi, sanskrit och akupunktur. Och han vill lära läkare och sjuksköterskor hur naturliga och andliga krafter, t ex yoga, biofeedback, psykofysiologi och andligt helande, kan medverka som helande faktorer inom läkekonsten. Dessutom gör han regelbundna besök för att ge råd och lägga upp program vid de många centra inom I.C.S.A., en internationell organisation som han och hans medhjälpare grundat för att föra vidare och utveckla hans arbete och idéer.

Anm. Åsa Freij utexaminerades från Journalistinstitutet i Stockholm 1965. Hon har varit anställd på flera landstidningar, bl a tio år på Katrineholms-Kuriren, samt på United Press i Stockholm, och frilansat med internationella reportage, mest om hästsport.

Åsa har också gått på en kurs som dr Mishra ledde på Yoga Center. Där fick alla deltagarna nya, andliga namn. Självt blev hon "Indira Devi"!

DR MISHRA

en "nära" guru, som skojar, lagar mat, diskar och inte vill bilda skola

Shri Ramamurti Mishra är en swami, eller guru, som vill vara nära sina lärjungar. Han betraktar dem inte bara som elever utan framför allt som medmänniskor, vilka har något att lära honom likaväl som han dem. Lärdomar finns att hämta överallt omkring oss, om vi bara är öppna. Gud är att söka hos oss själva. Han kommer inte på begäran. Det är inte hans fel att det är krig och nöd i världen. Gud hjälper bara dem som hjälper sig själva!

Dr Mishra, som i sig förenar västerländsk vetenskaplig utbildning med österländsk uppväxt och traditionell kunskap, reser världen runt, besöker sina centra och ashrams, grundar nya och stannar var, och så länge som, han känner att han har en uppgift att fylla och det finns människor som vill lyssna. Han har grundat en internationell rörelse som kallas I.C.S.A., "The Individual is the center of Cosmic Self Awareness" med centra eller ashrams på flera håll i USA samt i Sydamerika, Nya Zeeland, Indien, Afrika och flera europeiska länder — kanske blir det ett center också i Sverige.

FINDHORN-BÖCKER

Eileen Caddys bok om Findhorn,
God spoke to me,

del I, finns översatt till svenska och kan beställas genom att insätta 10 kr på postgiro 29 10 91-7 (Barum).

Findhorn Garden, på engelska, kan också beställas. Pris 40 kronor.

Findhorn-ashram! ?

Vill du vara med om att bygga upp ett Findhorn eller ashram i Sverige?

Andligt kollektiv med yoga, studier, biodynamisk odling, ev. hantverk, djuruppfödning m m.

Svar till "Mitt strå till stacken", Sökaren f.v.b.

Finns UFO-intresse bland astronomer?

En amerikansk enkät

Dr Peter Sturrock vid Stanforduniversitetets institut för plasmaforskning i Kalifornien är ordförande i en studiegrupp inom American Institute of Aeronautics and Astronautics, vilken undersöker abnorma luftfenomen. I maj 1975 skickade han 12 frågor till de 2 611 medlemmarna av Amerikanska astronomiska sällskapet (astronomer, fysiker och matematiker) som gällde dem själva och deras erfarenheter av och inställning till UFOs, sk flygande tefat. 1 356 personer, dvs 52 %, svarade. 2,5 % begärde att få vara anonyma.

En fråga löd: Hur många timmar beräknar Ni ha använt till att göra Er bekant med UFO-problemet — mindre än 2, 2—7, 8—50, 51—365 eller mer än 365 timmar. Omkring 80 % placerade sig i grupperna 2—7 och 8—50, med den senare som dominerande.

En annan fråga var om man ansåg att UFO-problemet (a) säkerligen, (b) förmodligen, (c) möjligen, (d) förmodligen inte eller (e) säkerligen inte förtjänade en vetenskaplig undersökning. 23 % svarade säkerligen, 30 % förmodligen, 27 % möjligen, 17 % förmodligen inte och 3 % säkerligen inte. 53 % gav alltså positivt svar, medan 20 % var negativa. De som begärde anonymitet var klart mer negativa än de andra. Den positiva attityden minskade med högre ålder. I åldern 21—30 år var man övervägande för vetenskaplig undersökning av UFOs, i åldern över 60 år var man det inte,

trots att man inom båda de åldersgrupperna hade läst ungefär lika mycket i ämnet.

På frågan inom vilka av sex nämnda vetenskapsområden som UFO-forskning borde bedrivas, svarade 82 % meteorologin, 76 % psykologin, 69 % astronomin, 68 % fysiken, 40 % aeronautisk teknik och 34 % sociologin — 8 % gav andra svar.

Medlemmarna i det astronomiska sällskapet fick också frågan om de själva hade sett eller genom instrument erfart något som de inte kunnat förklara och som kunde sättas i samband med UFO-problemet. 70 personer svarade "ja". Av dem ansåg 8 att de kunnat identifiera vad de observerat. Kvar blir 62 astronomer av 1 356 som kan betecknas som "UFO-vitnen". Det rörde sig i allt om 65 iakttagelser, eftersom några rapporterade mer än en.

Det framkom att "UFO-vitnena" hade ägnat sig mer åt att studera UFO-problemet än de övriga — de hade exempelvis oftare tagit del av rapporter om fallundersökningar och av vad vetenskapsmän skrivit i ämnet, och oftare talat med andra UFO-vitnen. Vittnena var också mycket kraftigare förespråkare för UFO-forskning än icke-vitnena. Av den förstnämnda kategorin ansåg 53 % att UFOs "säkerligen förtjänade" att bli vetenskapligt undersökta, medan det bland icke-vitnena endast var 22 % som hade den uppfattningen.

Attå alternativa förklaringar till UFOs nämndes i enkäten, varav fyra konventionella och fyra icke konventionella, och astronomerna ombads att fördela 100 % sannolikhet på de åtta förklaringsalternativen beträffande ett givet fall för att markera hur de menade att sannolikheten fördelade sig på de skilda alternativen. Resultatet blev bluff 12 %, välbekant fenomen 22 %, icke välbekant fenomen (såsom klotblix) 23 %, icke välbekant jordiskt tillverkat föremål 21 % — okänt naturfenomen nämndes till 9 %, främmande tillverkat föremål till 3 %, någon annan bestämbar orsak till

3 % samt någon annan icke bestämbar orsak till 7 %.

Inom alla åldersgrupper hade man lagt åtminstone 75 % sannolikhet på de fyra konventionella förklaringarna. Bland vittnena var man mer villig att acceptera en exotisk förklaring än bland ickevittnena. Samma gäller dem som läst mer om UFOs i jämförelse med dem som läst mindre. Men inte i någon grupp favoriserades de fyra exotiska förklaringarna.

62 av astronomerna, eller 5 %, hade gjort egna iakttagelser av UFOs. Vad hade de då sett? Jo, i 39 fall var det "naturliga ljus", varav i 12 fall ljuspunkter, i 4 formationer, i 4 diffusa ljus, i 4 skivor, i 5 ett "blandat" fenomen, i 3 "strålkastare mot moln", där inga moln fanns, och i 2 kroppar som "kastats ut"; i 4 fall hade UFOs fotograferats och i 1 fall hade UFO observerats fotometriskt — alla dessa var av typen "naturliga ljus".

I 18 fall hade iakttagelser gjorts om dagen, varav i 5 fall av avlägsna föremål, i 6 av skivor, i 4 av ett "blandat" fenomen; och i 3 fall hade obekanta föremål fotograferats.

Dessutom nämndes 1 fall av radarobservation och 2 fall av observation genom radioteleskop. I två fall hade det förekommit elektromagnetisk påverkan på bil. (3 av de 65 rapporterade iakttagelserna beskrevs inte närmare.)

Ett av fotografierna togs med satellitparkamera, men föremålet antogs vara Lunik III.

Bland de 65 fallen finns några som är mycket märkliga. I ett fall var det ett glänsande vitt, skivformat föremål, som syntes 20 gånger så stort som månens skenbara storlek på himlen och utstrålade ett mycket skarpare ljus än månen. Det rörde sig tyst med mycket hög hastighet på uppskattningsvis 150 meters höjd. Det kunde ha varit ungefär 30 meter i diameter. Iakttagelsen varade 3—4 sekunder, och det oidentifierade föremålet, som verkade vara solitt, försvann plötsligt.

I en annan observation var det ett vitt, ovalt föremål, lika stort som månens skenbara storlek. Det hade skarpa kanter, men inga detaljer var synliga. Det rörde sig tyst i en rak bana med en konstant hastighet av ungefär 1 000 kilometer i timmen. Föremålet kan ha varit 70 meter i diameter och iaktogs i ungefär 50 sekunder på ett avstånd som varierade mellan 1 och 2 mil — det tycktes försvinna i moln på cirka 2 mils håll.

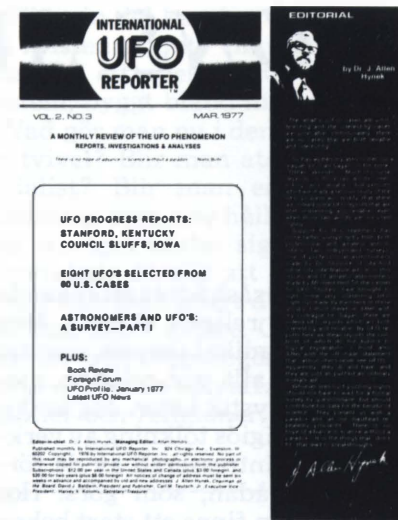
En av astronomerna hade sett ett skivformat föremål med kupol, 5—6 gånger så stort som solens skenbara storlek. Det hade silvergrå färg och kan ha befunnit sig på minst 400 meters avstånd. Vittnets bil stannade, när han försökte öka farten, vilket den aldrig gjort tidigare. Observationen varade 8—10 sekunder, och under de sista 2—3 sekunderna ändrade föremålet riktning uppåt och ökade hastigheten.

Professor J. Allen Hynek skriver i en kommentar till dr Sturrocks undersökning att den på ett utmärkt sätt bekräftar uppfattningen att vetenskapsmän ofta privat kan visa intresse för ett kontroversiellt och tabuerat ämne som UFOs, fastän de inte vill diskutera det bland sina kolleger. 52 % av medlemmarna i det astronomiska sällskapet besvarade frågorna, men endast två av dessa tillät att deras namn nämndes. 99,99 % ville alltså inte framträda med sina åsikter inför offentligheten eller sina kolleger. Tydligt ville de inte riskera sitt anseende som sunda vetenskapsmän genom att uttala sig i ett högeligen kontroversiellt ämne. Professor Hynek reflekterar att denna ovilja att öppet framträda med åsikter som kan skada anseendet mycket väl kan ha spelat en roll både bland Condonkommitténs medlemmar och i den tidigare Robertsonpanelen, där vetenskapsmän uttryckte negativa synpunkter i UFO-frågan, sedan de fått i uppdrag att studera den.

Hynek berättar också att han själv 1952 frågade 44 astronomer om

deras intresse för UFOs. 5 av dem, dvs 11 %, hade gjort iakttagelser som de inte kunnat förklara. 57 % uttryckte intresse för UFO-problemet och ansåg att det förtjänade en vetenskaplig undersökning — men det var ett helt privat intresse som de hade, och de gick inte ut med det bland sina kolleger. Några av dem var villiga att diskutera UFOs, och i vissa fall även egna iakttagelser, men endast under strikt anonymitet. "Alla var dödligt rädda för publicitet", skriver Hynek.

Källa och bilder: International UFO Reporter nr 3, 4, 5, vol. 2. Astronomen professor J. Allen Hynek är tidskriftens chefredaktör.

BERT YOGA JONSON

har öppnat Yogainstitut i Stockholm för yoga- och meditationsträning, föreläsningar, dramat, konst, musik m m. Yogakurser börjar i Stockholm den 19/9 och 27/9 samt i Göteborg den 21/9.

Bert Yoga Jonson håller 3 offentliga onsdagsföreläsningar med färgbilder och yogauppvisning i Stockholm, Medborgarhuset, Medborgarplatsen kl. 19 enl. följande: 31/8 "Yoga & Meditation som terapi", 7/9 "Meditation och praktisk uppvisning av Yoga-Kulturs Yogagrupp", 14/9 "Parapsykologi & Reinkarnation — nya rön".

Begär kursprogram och prospekt!

Bert Yoga Jonson, Yoga-Kultur,

Bergsunds Strand 3, 117 38 Stockholm, tel. 08/19 69 18, 68 84 89

KORRESPONDENSKURS

i praktisk psykologi. Väl vitsordad. Omskriven i Sökaren nr 2/1976. Nu i 4:e upplagan. Begär prospekt gratis från

SUN LIFE ASSOCIATION
Box 23028, 104 35 Stockholm 23

BUDDHISTISK LITTERATUR

Buddhas tal till Kalamafolket/
talet om rätt syn
ur den buddhistiska palikanon
40 sidor, ca 19:—

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:—

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:—

I bokhandeln eller direkt från

BUDDHASASANAFÖRLAGET
Box 5158
102 44 Stockholm

Religiöst Forum

SÄLLSKAP FÖR RELIGIÖS INFORMATION OCH DIALOG

inbjuder till möte den 31 augusti kl. 19.00 i Fabiansalen, ABF-huset, Sveavägen 41, Stockholm. (T-bana Rådmansgatan.)

Interimsstyrelsen har formulerat sällskapets syfte på följande sätt: att utgöra ett forum för saklig information om religiösa företeelser, att verka för att FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna tillämpas i fråga om trossamfund och enskilda troende.

Är Du intresserad av att stödja vårt arbete — kom då!

Vi är tacksamma för förhandsanmälan till Religiöst Forum, c/o Religion & Livsfrågor, Valhallavägen 104, 1 tr, 114 41 Stockholm.

Välkomna!

TRONS SVÅRIGHET

Mitt eget livsåskådningstänkande är präglad av religiös skepsis. Men det är ingen radikal skepsis, som tar avstånd från allt vad religion, metafysik och mystik heter. Jag är öppen för en religiös tolkning av verkligheten och intresserad av de försök till en sådan, som görs. Hos mänskligheten finns ett stort behov av religion. Det är naturligt att jag, som är en del av mänskligheten, delar detta behov. Jag vill gärna tro att det finns en god Gud och en djup mening med livet. Men samtidigt vill jag att detta behov skall balanseras av mitt förnuft och inte fördunkla detta.

Religiös skepsis har funnits så länge religion har funnits. Modern intellektuell skepsis i religiösa frågor har sin grund i sanningskravet. Man vill, som Ingemar Hedenius säger, inte tro på något som det inte finns rimliga skäl att tro på. Å andra sidan kan man säga att radikal skepsis även innebär ifrågasättande av själva den skeptiska attityden.

Men mina egna religiösa tvivel består inte bara i en kylig förståndsinställning — där hjärtat, klagande, lämnas i sticket — utan tvivlet är i stor utsträckning en psykologisk sak. Det är nämligen förknäat med betydande psykologiska svårigheter att tro. (Såvida man in-

te är en riktig troskonstnär som i en rolig sketch av Hasse Alfredson: en man kunde tro på vad som helst som förestavades honom. Endast när han ombads tro att drottningen hette Axel Välling, gav han upp — det var mer än han kunde acceptera!)

Det är således inte lätt att tro. Om man reflekterar i sin tanke och finner att där är tveksamhet, osäkerhet, tvivel, ja, då är det endast att konstatera att man inte tror.

KRITIKENS NÖDVÄNDIGHET

I ett målmedvetet och kvalificerat sanningssökande är kritisk granskning nödvändig. Men i kritik ligger väl alltid något av ovänlighet. Ingen tycker riktigt om att bli kritiserad. Vi har alla en viss självaktning, vi vill att andra skall tycka att vi är bra och dugliga människor. En kritik av *det vi tror på* tycker vi heller inte om, utan uppfattar den, ofta intensivt, som felaktig. Och den innebär också att vi, om kritiken vore berättigad, skulle ha misstagit oss, trott fel — och det minskar på något sätt vårt värde, tycker vi.

Ändå är kritik nyttig, ja, nödvändig — och det gäller inte bara den vänliga, hovsamma kritiken, utan även den "elaka". Ibland kan man undra hur man skulle kunna klara sig utan sina ovänner, som lär

en så mycket!

Om man nu som sökare i första hand frågar efter sanning, och inte efter en tro, då måste man kritiskt efterforska *tillräckliga skäl* för de påståenden som görs av personer och rörelser, som vill bli trodda.

KRISTENDOMENS GRUNDVAL

Vad kristendomen beträffar är det uppenbart att den spets varpå den vilar är tron att Jesus dog på korset men kroppsligen uppstod från de döda. Den engelske teologen Alan Richardson skriver i "Hur uppstod de klassiska dogmerna?": "Petrus och Stefanus tal i Apostlagärningarna visar oss, att det första försöket att utbreda evangeliet helt enkelt bestod i att meddela andra det glädjrika budskapet att Jesus var uppstånden. 'Med stor kraft framburo apostlarna vittnesbördet om Herren Jesus uppståndelse; och stor nåd var över dem alla.' Ty uppståndelsens faktum utgjorde en Guds bekräftelse på Jesu liv och lära..."

Om Kristus inte har uppstått, då är vår predikan fåfäng, skrev Paulus — fast han tillade, förstås: men nu har Kristus uppstått.

Hur är det nu, sakligt sett, kan man rimligen tro på Jesu uppståndelse?

Vad man rent historiskt kan säga är att det fanns människor, kristna, som efter korsfästelsen trodde att Jesus hade uppstått. Kanske kan man säga att det fanns de som var övertygade om detta.

Så långt kommer man. Men inte längre. Huruvida deras tro var riktig och Jesus *verkligen* hade dött på korset men blivit levande igen, det vet man inte. Det finns inte sådana bekräftelser av tron på Jesu uppståndelse att den kan sägas vara ett säkerställt historiskt faktum.

Detta innebär att det sista och avgörande ledet i bevisningen för kristendomens sanning saknas! Och min reflektion blir att det ändå är märkligt att en stor världsreligion, den andliga kärnan för millioner och åter millioner människors liv, inte har en bättre historisk grund än iakttagelsen att det för 2 000 år sedan fanns folk som trodde att en viss Jesus hade uppstått från de döda.

ANDRA FÖRKLARINGSMÖJLIGHETER

Det finns ju flera andra möjligheter att förklara de första kristnas uppståndelsetro än att Jesus hade visat sig för en del av dem efter korsfästelsen. Jag skall nämna några.

Man kan mycket väl tänka sig att ett par kvinnor (eller män) eller bara en enda, fick se graven tom och därefter spred ut att Jesus var uppstigen ur graven, eftersom detta var vad de, eller hon, ville tro. De ursprungliga, föga märkliga, uppgifterna broderades snabbt ut av intensivt troende människor. Ständigt lades nya, fantastiska detaljer till: kvinnorna uppgavs ha sett en vitklädd gestalt sittande i graven, denne blev snart till en ängel, ja, kvinnorna hade själva träffat Mästaren i gravens närhet, och denne hade senare visat sig för fler och fler. Slutligen hade han till och med farit upp till himmelen.

Att en fjäder blir en höna är inget obekant psykologiskt fenomen. Och en religiöst uppjagad atmosfär är en utmärkt grogrund för tro på övernaturliga, gudomliga händelser.

Bibelns berättelser om händelserna efter korsfästelsen synes förvirrade och är motsägelsefulla. Inom "rörelsen" tycks man inte ha vetat riktigt vad som egentligen hände. De olika evangelieberättelserna ger olika besked. Markus anses vara det äldsta av evangelierna, *men dess slut är tillagt senare av annan författare och finns inte i de äldsta handskrifterna*. I de äldsta texterna vet Markus inte om mer än *tre kvinnor som funnit graven tom och en ung man sittande där, vilken förkunnade att Jesus var uppstånden!* Där står inget om att Jesus blev sedd i livet efter korsfästelsen. (Enligt Lars Hartman i "En bok om Nya testamentet" bygger det oäkta slutet hos Markus på de andra evangeliernas berättelser om uppståndelsen och torde ha tillkommit på 100-talet.)

Den man som framför andra spred den kristna tron var Paulus, vars främsta upplevelse var att han *blott i en syn* hade sett Frälsaren.

Naturligtvis ville Jesu lärjungar ingenting hellre än tro att Jesus var uppstånden. Ja, hans uppståndelse var det enda som kunde rädda deras tro. Han hade avrättats. Hans liv syntes ha varit ett misslyckande. Allt de trott på blev till intet. Men om Jesus trots allt inte var död, utan fortfarande levde, då bevisade detta att han *var* Messias, deras frälsare.

Men man kan fråga sig: var nu al-

la lärjungarna övertygade? Flera av de tolv försvinner ur bilden efter korsfästelsen. Kanske fann de inte påståendet att Jesus levde trovärdigt?

Det fanns otvivelaktigt en intensiv, man kan säga fanatisk, tro hos många, exempelvis Stefanus, den förste kristne martyren. Men detta betyder inte att det måste ha funnits en rationellt grundad övertygelse hos dem. Man vet ju från nutiden mycket väl att magra fakta kan ligga till grund för intensiv religiositet.

Det finns, som nämnts, en rad möjligheter att förklara tron på Jesu uppståndelse, exempelvis att några lärjungar medvetet, eller omedvetet, spritt ut att han fortfarande levde, för att de velat täppa till munnen på folk som hånade dem. "Han dog korsfäst, er mästare! Han var inte Messias!" Några av Jesu lärjungar, som inte velat ge upp sin tro, svarade att *han lever allt* (kanske med tanken att han levde i den andliga världen). Några omkringstående hörde orden, (fel-)tolkade dem och vidareförde dem. "Hans lärjungar säger att han *lever!*" — "Ja, han lever!" — "Han lever, han är *uppstånden!*" — "Herren är uppstånden från de döda och skall frälsa oss som tror på honom!"

Så kan det ha gått till. Ytterligare en möjlighet, bland många, är att några lärjungar hade *visioner* av Jesus efter korsfästelsen. Sådana upplevelser kan vara roten till tron på Jesu uppståndelse.

Under alla förhållanden försvann Jesus från den judiska scenen efter korsfästelsen. Någon Jesu *verksamhet* efter korsfästelsen vet den kristna traditionen intet om.

Sedan finns också den möjligheten att Jesus *uppsteg ur graven, ifall han inte avled på korset*. Jag har diskuterat detta förut i Sökaren och skall inte upprepa det nu, endast påpeka att om en människa befinnes vara vid liv, sedan man trott henne vara död, så räknar man i första hand med att hon befunnit sig i ett skendödstillstånd.

VI VET INGET

Vi måste konstatera att vi ingenting vet om de händelser som åberopas som grund för kristen tro. Inte heller vet vi något om de underverk som i de kristna *trosvittnesbörden*, evangelierna, tillskrivs Jesus och som sägs bevisa att han var Guds Son. Men liknande underverk berättas även om nu levande människor, exempelvis indiern Sai Baba, som det skrivits om i Sökaren.

För min del kan jag endast tycka att kristen tro inte vilar på Klippan utan är ett spekulativt teologiskt system, byggt bland molnen.

Vad gör man nu i denna situation av tvivel? Blir man ateist och materialist? Blir man en amoralisk människa som inte håller något heligt och som kastar sig ut i nöjen i förtvivlade försök att uppleva något, innan man snart dör? Ingalunda. Man söker vidare. Och man tillvaratar och tillgodogör sig vad av värde som man påträffar i skilda filosofier och religioner.

SM

FÅ DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 40 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen

Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj, Danmark

LIVET FORTSÄTTER EFTER DÖDEN!

Spiritualismen ger bevis.

Begär vår boklista med senaste nyheter!

Bokförlaget Excelsior AB

Box 5314, 102 46 Stockholm 5

— SUNRISE —

Engelskspråkig tidskrift från Teosofiska Samfundet — Pasadena

10 nr./år endast 25:—

Skriv gärna och begär gratisnummer!

Anne Eek

Eriksbergsgatan 18
114 30 Stockholm

ANANDA-BUTIKEN

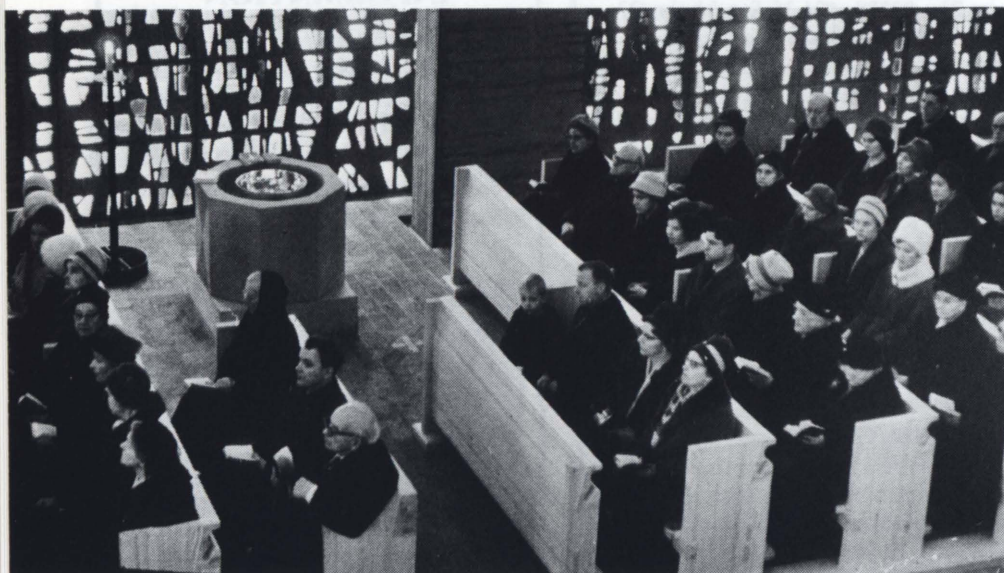
Hinduisk-buddhistisk
Sanskritkurser
Indienresor
Nötter Frukt Honung
Konsthantverk Batik

TEGNÉRGATAN 43 A

111 61 Stockholm

Tel. 08/11 41 85 öppet 12.00—18.00

Kurskvällar: tisdagar till 21.00

Vad "tror" de egentligen, kyrkfolket? Är de övertygade om att Jesus uppstod på den tredje dagen? Eller vill de, försöker de tro? Hoppas de att det är sant som prästen predikar? (Bild: Rein Vålme.)

Aquarius^{North} News

NYHETSBLAD FRÅN VATTUMANNEN BOKHANDEL & INFORMATIONSCENTER

PARASCIENCE CONFERENCE 2-4/sept. 1977

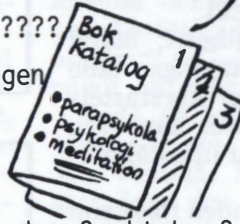
"Physics, Bioscience and experimental aspects of PSI-energetic phenomena" är konferensens tema i år. Bland talarna finner vi författaren Colin Wilson (The Mind Parasites, The Occult) och Ted Owens som kommer tala om UFO, Astrobiologi, kosmisk kontakt med mera. Föreningen för Psykobiophysik, INCAL och Vattumannen kommer att ha varsin representant närvarande. För ytterligare information: Peter Maddock, Parascience Center, Sprytown, Lifton, Devon; PL16 OAY, England (före den 27 augusti.)

Ann Wigmore meddelar

att hon måste förskjuta sitt reseprogram med två veckor. Dr. Wigmore kommer nu till Sverige 3 - 9 OKTOBER för att ge oss en inblick i hur man gror och lever enbart på groddar och vetegräs. Kontakta oss på VATTUMANNEN om du själv gror, och vill vara med i en groddgrupp. Program för DrWigmore vistelse får du genom VATTUMANNEN.

Vattumannens katalog

Ja, när kommer den????????????? Det ser nu ut som om katalogen kommer ut i tre delar. Varje bok kommer att ha en kort beskrivning av innehållet. Hinner den ut till VATTUMANNENS 5 års jubileum den 3 oktober?

Polaritetsterapi

Är det den "Nya Tidsålderns" terapi? Den frågan kommer Anders B-son Johansson att ge svar på under hösten då han planerat in ett massivt POLARITETSPROGRAM. Han är nyligen hemkommen från Indien där han träffat Polaritetsterapiens grundare Dr Randolph Stone. Information och program från POLARITY CENTER c/o Vattumannen Bokhandel

Karmapa på besök

Hans Helighet Gyalwa Karmapa kommer för andra gången till Stockholm med ett följe av lamor i andra veckan i augusti. Två KRON-ceremonier samt föreläsningar står på programmet som du kan få direkt från Dharmacentret K.S.D.L., Hökarv. 2, 126 58 Hägersten, tel: 08-88 69 50.

HARE KRSNA

har flyttat från Grevgatan i Stockholm ut till Nacka. Närmare bestämt Korsnäsgränd, postadress 104 30 Grödinge. Du kommer dit genom att ta pendeltåget Sthlm-Södertälje och stiga av vid Tumba, buss 727 tar dig ända fram till ingången på Korsnäsgränd. Vegetarisk middag varje söndag. Tel: 0753-29151

Den Nya Tiden är redan här - som en möjlighet. Hur skall vi förverkliga den? Vilken är vägen till ett liv, ett samhälle, byggt på en vision om livets helhet? VATTUMANNEN arrangerar nu i höst föredrag och kurser om vår egen roll i skapandet av den Nya Tiden. Kursledare: Jan Grönholm tel: 0753-52712

FRÖET är det nya namnet på Sveriges Makrobiotiska Sällskaps tidning. Första nummret innehåller en rad intressanta artiklar om bl.a. byggbiologi (störzoner, elektromagnetiska fält), örter som föda, Massage mot huvudvärk m.m. Prenumerera: FRÖET c/o M. Öberg, Valhallavägen 78, 114 27 Stockholm. Lösnummer finns hos Vattumannen.

Hälsans Hus

har nu öppnat "Restaurang Hälsans Hus"! Alla ni som bor ute i landet kommer säkert någon gång in till Stockholm och då måste ni besöka HÄLSANS HUS på Fjällgatan 23, tel. 08-42 75 22. Restaurangen har öppet alla vardagar mellan 11-19. Underbar utsikt över Stockholm!

AQUARIUS NORTH/News utkommer så ofta det behövs. Adress: AQUARIUS c/o VATTUMANNEN Box 45096, 104 30 Stockholm, tel: 08-10 96 15

Per Ragnar: Reflexioner

Då och då får jag höra repliken:

— Hur fan kan du hålla på och snacka om själen och parapsykologi och liv efter döden och sån där rappakalja när världen är så skitig och grym? Begriper du inte att det enda språk som har nån mening idag är det politiska? Att det är radikala, ekonomiska förändringar som behövs för att världen ska bli bättre?

Jag börjar bli ganska trött på den meningen. För den handlar mer om aggression än om ana-

lys. Den ger sken av att etablera två absolut motsatta läger: det andliga kontra det materiella.

Förvisso vore det skönt ibland att få se enögt på tillvaron. Kunnna ställa sej bakom en medeltida bild av världen: Se här det Onda — se här det Goda! Allt som inte är vitt är svart! Alla som inte är marxister är kapitalister. Alla kapitalister är djävlar. Skjut dom och världen blir vacker!

Jobbigt nog många gånger har jag ögon som ser en mångfacetterad värld.

Jag är bekännande socialist. Jag har vandrat mellan Palmes och Hermanssons parti. Jag är idag oerhört störd av alla fraktionsbildningar på vänsterkanten. Av allt käbbel mellan de människor som menar sej föra Samhörighetens, Broderskapets, Resursfördelningarnas fana.

Jag är socialist utifrån läsning av Gunnar Myrdals, Georg Borgströms och Adler-Karlssons böcker och skrifter. Men också utifrån en djupt religiös upplevelse av alltings samhörighet. Utan denna grundkänsla skulle jag inte orka bekänna mej till tron på EN ENAD VÄRLD framöver. Jag är vegetarian utifrån privatetiska, hälso- och politiska aspekter. Jag skall likväl erkänna att jag ibland gillar att se en boxningsmatch, en kriminalfilm, att dricka en kopp kaffe, ett glas vin. Jag ställer till 98 % upp på fe-

ministrörelsernas krav. Likväl kan jag stimuleras av en tjejbild i Fib-Aktuellt. Med samma intresse läser jag en socialpolitisk rapport från Botkyrka som jag läser en bok av Krishnamurti. Jag skriver på ett upprop för befrielse av de politiska fångarna i Spanien. Slår sen på TV:n och ser med spänd glädje cupfinalen i engelsk fotboll. Jag inser att många av de oundvikliga politiska förändringarna i Sydafrika kommer att ske med vapen och mycket blod. Likväl hyllar jag Gandhis principer om ickevåldsaktioner. Jag upprörs av övergrepp inom kriminal- och mentalvården. Samtidigt omfattar hela mitt väsen lagen om orsak-verkan, den så kallade karmalagen. Jag skriver artiklar mot de manliga kvinnoprästmotståndarna. Samtidigt ser jag dem som "tröskelns väktare", som inte kan handla annat än utifrån sina absoluta övertygelser. Jag upprörs av den torterade chilenske motståndsmannens död — jag vet att reinkarnationen är en realitet.

Jag är inkonsekvent, känslomässig, ofullkomlig. Jag är logisk, analytisk, principfast.

I en värld full av symbolspråk, de religiösa, politikernas, astronomernas, atomfysikernas, poeternas, kosmologernas, står jag som ett barn på stranden till den stora Oceanen.

DEN INRE VÄGEN

Forts.

av det egna djupare medvetandet, inte i någon annans lånade ljus. Den kan man bara förstå i förhållande till sig själv, omedelbart i en direkt varseblivning utan tankens förmedling.

Den mystiska upplevelsen kan komma som en mäktig inre förlossning under meditationen, när ens innersta fäste tycks upplösas i en gränslös frid. Den kan äga rum medan man arbetar eller går på gatan i en annan form, genom att man identifierar sig med det opersonliga vittnet som är allestädes närvarande och som omspannar allt. Man kan överväldigas av en djup kärlek och ömhet för allt levande. Vilket uttryck den än tar sig, har den utlösts genom att man snuddat vid det absoluta rena medvetande som är ens egen och alla varelsers och tings sanna natur.

Man har sett en skynt av målet.

Det behövs inga filosofiska läror eller religiösa dogmer för att upplysa en om det. Det är en visshet som ljuder som en hög trumpetton genom hela ens värld, och som obönhörligt väcker en om man tillbragt sitt liv i halvdvala. Tyvärr sjunker man åter tillbaka ned i psykiet, men ingenting kan bli som förr. Ens tillvaro har i grunden förändrats. Det egoistiska livet fortsätter men det är nu som om det genomlevde sina dödsryckningar. Inga upplevelser, hur starka de än är, kan riktigt få grepp om en längre.

Vi är vana att betrakta det som har en urskiljbar form, de påtagliga föremålen i den fysiska världen, men även idéer, känslor, psykiska fenomen etc. som NAGOT, medan det formlösa för sinnena och intellektet framstår som ingenting därför att det är obeskrivligt och ogripbart. När man når in till sitt innersta väsen förstår man i en blxtliknande insikt att förhållandet är det motsatta. Det formlösa är

den orubbliga och mäktiga verkligheten som överallt och alltid, på varje plats och i varje stund bär upp de gripbara formerna och skänker dem existens. Formerna i sig själva är tomma.

När man genomgått den mystiska utvecklingen och funnit sitt innersta jag kommer en högre väg så småningom att öppna sig för en. Paul Brunton har skildrat detta slutliga skede av sökandet i sina böcker "The Hidden Teaching Beyond Yoga" och "The Wisdom of the Overself". Han är en av de få författare som givit sig i kast med den svåra uppgiften att försöka beskriva och kartlägga denna högsta väg för den moderna människan.

Anm. Anna C. Bornstein utexaminerades från Journalistinstitutet i Stockholm 1965. Hon har arbetat som frilansjournalist i USA, där hon bodde 1966-1974. Nu översätter hon Paul Bruntons böcker, vilka utges av Larsons förlag.

När Prashant Lal i Sökaren nr 3 finner att Jesus inte kan vara en avatar, eftersom han blev avrättad, verkar hans utblick tämligen begränsad. Många heliga män och kvinnor har blivit dödade både i väst och i öst, exempelvis Mahatma Gandhi, som av många hinduer räknas som en avatar. Att inga kända avatarrer skulle ha varit i fängelse är heller inte korrekt, eftersom Sri Krishna enligt Bhagavata föddes i ett fängelse.

Det speciella med Jesus är ju att han vid döden besegrade döden och uppstod till livet igen, något som han är tämligen ensam om, såvitt jag kan se av traditionerna.

Om man vill framställa Vedanta-läran som den gemensamma nämnaren för skilda religioner, som Prashant Lal uppenbarligen önskar, då måste man bortse från alla hinduiska dogmer, såsom karma, samsara etc., som har lika litet med det väsentliga i Vedanta att göra som de kristna dogmerna. Nej, vi skall låta de skilda religionernas dogmer vara; han som har skapat dem vet själv bäst varför, och i stället, som Dalai Lama säger, finna det vi har gemensamt, och grundidén i Vedanta är ju just att vi har sanningen gemensamt, att sanningen ligger gömd i varje människas hjärta. Nyckeln till den kan tillfälligtvis vara yoga eller Buddha, men det är av underordnad betydelse. Att kritisera andra religioner röjer en icke-vedantisk hållning. Sri Ramakrishna Paramahansa, som var invigd Vedanta-sannyasin (munk) har en gång sagt: "Det är inte bra att tro att endast ens egen religion är sann och alla andra är falska. Gud är endast en, och inte två. Olika människor har olika namn på honom, en del säger Allah, andra Gud, åter andra Krishna, Siva eller Brahman. Men det är samma sak. Åsikter är blott vägar. Varje religion är endast en väg som leder till Gud, liksom floder

kommer från skilda håll och slutligen blir en i den enda oceanen."

En sådan hållning framspringer ur en äkta vedantisk insikt. Hari Om.

Claus Oreskov

Helena Priovolo har av en läsare ombetts att närmare beskriva "spegeltekniken" för att få kunskap om tidigare inkarnationer som hon nämnde i Sökaren nr 3. Vi återger här hennes svar, eftersom kanske fler är intresserade.

Detta sätt att betrakta sin egen person i en spegel och så småningom utveckla en stark koncentrationsmedvetenhet har kommit till mitt själv i meditation.

En dag för fem år sedan stod jag och tittade mig i en vanlig spegel på toaletten. Plötsligt och utan förvarning uppenbarade sig ett underligt ljussken bakom min person. Jag blev rädd, men samtidigt intresserad av att få se mer av detta egendomliga sken, starkt ljusblått. Jag talade inte med någon om detta — inte förrän förra året då en indier besökte vår affär och sade att han mediterade på detta sätt. Då först kunde jag också tala om det.

Ja, så fortsatte jag mycket koncentrerat och i meditativt tillstånd med vidöppna ögon att betrakta mig själv varje dag 5—15 minuter. Det gick så långt ibland att min person försvann och jag badade i ljus.

Efter hand upplevde jag märkliga bilder. Bakom min s.k. fysiska person stod en exakt likadan fast i starkt lysande blixtblå färg. (Det är svårt att beskriva dessa esoteriska färger.) Ibland kunde denna gestalt fylla upp ett helt rum (min rädsla försvann). Min intuition blev också oerhört stark och utvecklades snabbt. Så en dag i ett meditativt tillstånd — jag stod en halv meter framför spegeln — upplevde jag hur an-

Kontakt

Kille, 24 år, progressiv, söker någon tjej som är som hon är, hur som helst (liten blir stor).

Svar till "Gradvis", Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord + 2:— i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 7:—. Moms. inräknad.

siktet förändrades. En kavalkad av olika sorters ansikten drog fram precis som på en filmduk. Jag kunde också se ett groteskt ansikte, och manliga och kvinnliga drag, från Tibet, Kina osv. Det är mycket lätt att känna igen nationalitetsdrag.

Detta har kommit till mig och utvecklats på ett naturligt sätt. Det är ej ockult.

Mina grundregler är:

Att vara i sanning. Om tat sat.

Högt andligt tänkande, enkelt levnads-sätt i den materiella världen.

Att följa sin dharma genom meditation och intuition.

NÄR MAN ÄR I SANNING ÄR MAN FRI I SIG SJÄLV.

Helena

Gåvor

Marie Ehne, Rönninge, 8:—; "Det gröna hjärtat", 30:—; Per Sätthe, Uppsala, 8:—; Sten Händel, Morgongåva, 100:—. Summa kronor 146:—.

Hjärtligt tack!

SM

TYCK OM VARANDRA!

Profeten

Av Sven Rosén

BOKRECENSIONER

JOHANNES AV KORSET

Den spanske, medeltida karmelitermunken Johannes av Korset är nog den i vår tid och vårt land mest uppmärksammade kristna mystikern. Litteraturen på svenska av och om honom har nu fått ännu ett tillskott: Gustaf Renwicks *Johannes av Korset*, Svenska Humanistiska Förbundets årsskrift 1977. Boken är inte lättläst och ämnet är i sig svårt. Johannes' bakgrund i den för vår tid och kultursituation svårförståliga medeltida skolastiska filosofin bidrar naturligtvis därtill. Det som ändå lockar till läsning är Johannes' träffsäkra, nyanserade och levande beskrivning av psykiska skeenden och utvecklingsstadier på den mystiska vägen. Det är själprocesser som beskrivits på likartat sätt av mystiker i de mest skilda religiösa traditioner men med olika terminologi. Den kristna mystiken har ju annars ofta så speciella inslag att den saknar allmänt intresse. Ditt hör ju tex visioner, auditioner och uppenbarelser med speciellt kristet innehåll. Även Johannes ställer sig faktiskt tveksam inför det slaget av mystik, eftersom dess genuinitet och renhet kan ifrågasättas.

Det finns några punkter hos Johannes som jag själv ställer mig lite tveksam inför, tex hans diffusa inställning till världen. Han glider mellan likgiltighet, världsförakt och positiv uppskattning av världen. Han tycks ha haft svårt att bestämma sig för antingen den mera traditionellt kristna, positiva uppskattningen av världen som en Guds skapelse, eller för den mera nyplatonska, negativa inställningen till världen såsom ett sken eller rentav något ont. Det ena utesluter det andra i människohjärtat, menar Johannes. Hans mystiska väg leder ut ur världen, liksom är fallet i så mycket annan kristen mystik. Denna dualism mellan Gud och världen speglas även i Johannes' gudsbild, som åtminstone jag menar är mer platonsk än biblisk. Bibelns Gud leder sitt folk genom historien, här och nu, medan platonismens Gud vilar i ett avlägset fjärran, orörlig utanför tid och rum. Renwik pekar också mycket riktigt på de platonska inslagen i den kristna teologin under medeltiden, samtidigt som han tycks ha ett behov av att hävda Johannes' kristtrohet.

Vidare ställer jag mig frågande inför Johannes' asketiska program med alla dess självpåtaga lidanden: gisslingar, spåkningar och annat självplågeri. Det hade naturligtvis sin grund i

karmeliterordens speciella tradition men hörde självklart också ihop med hans egen negativa inställning till det jordiska goda. Åtminstone jag upplever inte en sådan attityd som någon sann Kristusefterföljd. Jesus sökte inte lidandet men bar det när det träffade honom. Lidandet var för honom inget självändamål. Att uppfinna lidande för att lägga det på sig själv när hela världen lider och vädjar om bistånd är enligt min mening alldeles absurt.

Johannes, liksom många andra kristna mystiker, har ofta svårt att förena sin mystik med den kristna, kyrkliga traditionen. Genom koncentrationen på den inre andliga utvecklingen får väsentliga kristna trosinslag en väl undanskymd roll: dogmerna, framförallt Jesu frälsargärning, kyrkan och sakramenten m.m. Mystikern, som själv går sin väg till förening med gudomen, behöver inga förmedlande inslag. För min del upplever jag detta som positivt, såsom en frånvaro av sektarism och som en anknytning till allmänreligiös tradition. Det gör Johannes intressant och användbar även i icke-kristna kretsar.

Renwicks bok speglar alltså på ett intressant sätt den position mystiken får när den utvecklas inom ramen för en uppenbarelsereligion. Där finns hela tiden en spänning mellan de egna resultaten och de uppenbarade sanningarna. Med lama anknytningar till gängse lära och haltande bibelhänvisningar ger man åt kyrkan sin tribut. Öppen konflikt undviks genom att man håller sig på det strängt privata planet. Ändå är det så att mystiken fått mer utrymme i katolsk än luthersk tradition.

Förutom biografien och den tematiska framställningen av Johannes' mystik innehåller boken avslutningsvis en antologi av hans mest betydande dikter. Och det är uppenbart att poesins språk lämpar sig bättre än teologins för att uttrycka mystiska erfarenheter.

Björn Sahlin

DEN SANNA TRADITIONEN

1951 avled en märklig gestalt i den religiösa tänkandets historia, nämligen fransmannen René Guénon, som under en stor del av sitt liv var bosatt i Egypten. För honom var mänsklighetens "framåtskridande" från renässansen till våra dagar snarast att beteckna som ett förfall till okunnighet rörande den sanna verklighetens grundvalar och ett avfall från den gudomliga ordning som trots all okunnighet ändå var med-

veten för äldre tiders människor. Den mörka tidsåldern, *kali-yuga*, hade därmed inträtt. Den är detsamma som förnuftets tidsålder, då den sanna intelligensen, den intellektuella intuitionen, människans främsta kunskapsorgan, trots all skenbar utveckling hotar att gå förlorad. Guénon kämpade för att om möjligt rädda vad han i en alldeles speciell mening kallade *traditionen*, den i alla högre religioners läror bevarade visheten rörande tillvarons djupdimensioner.

Fil. dr Kurt Almqvist har sammanställt ett antal avsnitt med just denna inriktning från ett flertal av Guénons verk och har samtidigt skrivit en inledning om författarens liv och verk, *I tjänst hos det Enda*. (Natur och Kultur i distr., 1977). Almqvist karakteriserar "traditionen" i Guénons mening som "en hela mänskligheten i tid och rum genomsköljande ström av Ljus, som har sin gudagivna källa i själva Urtillståndet, i Paradiset, eller dess första projektion i tiden, den 'hyperboreiska' guldåldern". Bara genom att människan åter låter sitt intellekt upplyftas i himmelskt ljus kan hon få sann kunskap om verkligheten. Utan insikt om tillvarons högre dimensioner blir både manifestationer av andar och hopande av kunskaper utan egentligt gagn för människan. "Ortodoxerna" bär därför inom sig en djupare sanning som de ibland mycket olika yttre formuleringarna av uppenbarelsen i religionernas heliga skrifter inte får förmå oss att glömma. Bara genom den inre synens öppnande förnimmer människan troslärorens högre budskap.

För Guénon blir religionerna genom det mänskliga intellektets öppnande medel till insikt i *verkligheten*, i dess eviga och oföränderliga lagar. Den intellektuella intuitionen är för honom något helt annat än den intuition som är beroende av sinnena, dess område är "de eviga och oföränderliga principernas område". Han kan därför som få andra bli vår vägledare i att söka enheten bakom mångfalden, i att söka det enda gudomliga budskapet bakom religionernas och de heliga skrifternas mångfald. Almqvist har i sitt urval tagit fasta på det positiva och väsentliga hos Guénon och inte fallit för frestelsen att ge något större utrymme åt vissa lysande skrivna men övervägande polemiska avsnitt hos denne.

Själv upplevde Guénon den universella religionen klarast uttryckt i Islams esoteriska tradition, och han övergick därför tidigt till denna religion. I det fallet följde han sin vän Ivan Aguéli,

den såväl i Frankrike som i Egypten verksamme svenske konstnären. Denne introducerade honom i Sufiorden och blev i mycket hans läromästare. Aguéli talade om "den Högsta Identiteten", "allt varandes Enhet", som Guénon i dennes anda såg som identisk med "Själv" och *Atma* i den indiska religionens språk, där också *Atma* är identisk med *Brahma*, samma identitet som förverkligas i människans inre genom *yoga*, "förening". Aguéli hade på ett motsvarande sätt upplevt den universella religionen i det esoteriska Islam, vilket inte innebar att han helt övergav kristendomen eller sin tidigare andliga läromästare, Emanuel Swedenborg. Uppgifterna om Aguélis religion i exempelvis Gauffins och Blombergs arbeten kompletteras nu på ett ytterst värdefullt sätt genom den av Kurt Almqvist sammanställda lilla boken. Guénon utgav i Paris tidskriften *La Gnose* där också Aguéli medarbetade. Guénon växte upp i en katolsk familj, och för honom tycks också "den katolska kyrkan" ha förblivit ett ideal, inte den existerande — utgivaren antyder att han helt visst skulle blivit än mer pessimistisk efter Vatikanconciliet — men vad den kunde bli med sina inre möjligheter förverkligade.

Guénon ville söka ursprunglig sanning inom varje religion, samtidigt som han var medveten om det överallt hotande förfallet. Kanske är det sökandet ofta fruktbare än det vanliga frågandet efter sanningshalten i de olika yttrande trosformuleringarna.

Olle Hjern

SVENSK ANDLIGHET I NYA FORMER

I två volymer *Alternativ tro* (redaktion Sven Magnusson, Proprius 1976, 50:— per volym inkl. moms) finns nu en rad vittnesbörd samlade om ett religiöst liv i vårt land helt vid sidan av den traditionella kristendomen. De flesta uppsatserna i böckerna är skrivna av de troende själva; i övrigt är det fråga om rapporter från färiska kontakter med de olika grupperna. Detta ger böckerna en särskild fräschör och aktualitet och har åstadkommit något så sällsynt som en nästan alltigenom riktig framställning av främmande religioner i vårt land. Samlingen är också ovanligt representativ, i synnerhet då det gäller österländska religionsformer och olika meditationsrörelser.

Det nya intresset för buddhismen och dess väg till frid får en utförlig skildring i första avsnittet av del 1 med bl a detaljerade berättelser om den buddhistiska samfundsverksamheten i Stockholm under senare år. Dalai Lamas besök i Sverige har fått en särskild artikel av Kurt Almqvist, och Nina Falkenberg skildrar den tibetanska budd-

hismens verksamhet under åren därefter i vårt land. Ett intressant vittnesbörd om buddhismens betydelse för den enskilda livsföringen kommer från författarinnan Annakarin Svedberg. Och något förr säkerligen så häpnadsväckande som ett buddhistkloster i Småland får sin beskrivning i ett annat avsnitt.

Kanske i särklass står den nyligen bortgångne Walter Eidlitz' olika avsnitt om hinduismen. Här möter oss bhaktireligionens starkt personliga gudsförhållande, dess upplevelse av utvaldhet från Guds sida och dess glädjefyllda erfarenhet av Guds obegränsade vara som helt består av insikt (cit) och lycka (ananda). Eidlitz visar oss i sina uppsatser hur Indiens heliga skrifter ständigt vittnar om atman, människans okända och dolda evighetskärna, och om dess väg genom yoga till förbindelse med evighetens fullhet. Bland andliga vägledare från främmande religioner i vårt land spelade Walter Eidlitz en utomordentligt viktig roll, trots att han just inte efterlämnade någon synlig församling. Desto tacksammare blir man för avsnitt som dessa. Det blir man också för presentationerna av Vedanta-religionen, Ramakrishnas efterföljare, och av "hinduismen" hos Walt Whitman, den senare gjord av Brita Rodosi. Några små av hinduism präglade organiserade grupper i Sverige, "Hare Krishna", "Divine Light Mission" och "Ananda Marga", presenteras i redaktörens intervjuer med anhängare.

Bahai-religionen, dess historia, förkunnelse och omfattning, blir nog så utförligt skildrad av Sverre Holmsen och Thomas Kson Hultberg. Sufi-religionen beskrivs i dess nyare utformning genom Inayat Khan av Anna-Greta Ångström. En företrädare för den särpräglade och stränga Ahmadiyya-sekten, Mahmud Eriksson, skriver om sin islamiska tro men bemödar sig samtidigt om en allsidig framställning av hela Islam.

Del 2 behandlar teosofi och spiritualism jämte scientologi och vissa grupper med kristen anknytning, såsom kväkarna, Christian Science, Nya Kyrkan (swedenborgianism) och Liberala Katolska Kyrkan. Både den österländska och, vad som kan ses som än intressantare, den västerländska esoteriska traditionens betydelse för flera av dessa grupper får sin belysning. En rubrik lyder "Via psykedelika till sinningen", där man anknyter till den amerikanska "LSD-kyrkan", "Church of Awakening". Avdelningen "esoterik" ger en del tidigare svårtillgängliga fakta kring två av Rosenkors-sällskapen. I bakgrunden skymtar här som på annat håll "Den Stora Vita Logen" — enheten av de för oss vanliga människor som regel osynliga mästarna. Översikterna över Martinus' kosmologi och det teosofiska

Samfundets nuvarande klart avgränsade riktlinjer måste anses mycket välkomna. Viss sensation väcker en efterskrift om Liberala Katolska Kyrkan — denna beskrivs förut i en intervju med Elis Wikström som ett huvudsakligen teosofiskt inriktat samfund, men efterskriften visar en radikal nyorientering mot öppenhet för också annan, främst kristen, tradition.

Verkets allsidighet har starkt främjats av att de mer betydande meditationsrörelserna, såsom zen, tantrism och transcendental meditation (TM) fått sina presentationer. Hur litet dessa än framträder som religioner i sig själva, bör ingen kunna förneka att de ofta får tjäna som medel för att kanalisera österländska religionsformer i vårt land, i synnerhet som deras metoder ofta länge tillämpats inom dessa religionsområden.

Kristna och judiska synpunkter finner vi kanske mest i första delens avsnitt om religionsdialog, där kristendomens och judendomens representanter starkt betonar sin respekt för andra religioner men också den egna ofrånkomliga särprägnen.

Någon ytterligare religion kunde väl ha kommit med i verket, t ex Tongil-religionen, men på det hela taget vill man ge redaktören en särskild eloge just för det representativa urvalet. Hans intervjuartiklar ger också ett förtroendeingivande intryck då det gäller korrekt återgivande. Säkert kommer dessa böcker att länge tjäna som en viktig informationskälla beträffande de nyare eller från äldre kristen tradition avvikande inslagen i vårt lands religiösa liv.

Olle Hjern

NY SVENSK TIDSKRIFT

Spektra heter en ny tidskrift, vars första nummer kom i april. Den är tänkt att bli en kvartalsskrift. Redaktionen är delvis samma som för UFO-information.

I annonseringen har den angetts vara en tidskrift för parapsykologi, men när man läser första numret undrar man om det inte är fråga om en tidskrift mot parapsykologi. Dessutom har Spektras perspektiv vidgats oerhört. Redaktören tänker sig i programförklaringen "Detta vill vi med *Spektra*" att ämnen som UFO, hypnos, telepati, ESP, nya tidsålderns lära, livsfilosofi och överlevnadsproblem skall behandlas. Man går alltså även långt vid sidan av parapsykologin.

Spektras första artikel är parapsykologifientlig. I den artikeln utropas: "Det finns professorer i parapsykologi som arbetar med tärningskast och gissa rätt på kort!" Och så frågas: "Hur kan man bli professor på sådant? Och vad vill man bevisa med detta?" Därefter

börjar författarinnan tala om någon viss professor. Vilken det kan röra sig om sägs inte, och jag kan omöjligen gissa mig till det. Hon frågar: "Är denna vetenskapsman då så skicklig att han vet *allt* om dessa ämnen — och med bestämdhet kan säga att det och det finns — och det och det finns inte?" I slutet av artikeln talas om "professorn i tärningskast och kortgissning". Hela artikeln visar att skribenten verkligen har dimmiga begrepp om vad parapsykologi är.

Därefter följer två artiklar som har visst värde.

På sidan 10 kommer en religionsfientlig uppsats om människans roll på planeten Tellus. Vi människor har blivit "grundlurade" av religionernas uttolkare. "Människornas enfaldiga tolkning av bibeln och alla liknande skrifter måste göra Gud själv vanmäktig." Det är inte någon vidare mäktig gud som förlorar sin kraft för så litet.

Nu är författaren medveten om att han har kommunikationssvårigheter, och han skriver att "telepati vore den mest naturliga vägen" att meddela sig med andra. Jag kan bara inte förstå hur hans stolligheter skulle se bättre ut om de telepaterades. Men en vinst skulle ju telepatin ge: man slapp stavfelen.

Nu slutar inte numret här. Det finns tolv sidor till att läsa, men jag kunde inte förmå mig att göra det. Tiden är ju dyrbar.

I programförklaringen angavs att *Spektra* skulle syssla med överlevnadsproblem, och andra halvan av programförklaringen behandlar just överlevnad, Spektras överlevnad. Om inte en radikal förändring sker inom redaktionen, så tror jag inte *Spektra* kommer att leva länge.

Rolf Ejvegård

NY AMERIKANSK TIDSKRIFT

En ny tidskrift, kallad *Zetetic*, har sett dagens ljus i USA. Namnet är lånat från en filosofisk skola under antiken som utgick från tänkaren Pyrrhon. *Zetetic* är grekiska och betyder både *sökare* (efter sanningen) och *tvivlare*.

Den nya tidskriften utges av Kommittén för vetenskaplig undersökning av påstådda paranormala händelser (*Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal*). Den består av 35 välkända vetenskapsmän vilka representerar en lång rad olika discipliner. Bland kommittéledamöterna finns t ex antropologen Eric J. Dingwall, filosoferna Antony Flew, Ernest Nagel, W.V. Quine och psykologen B.F. Skinner.

Det framgår inte av tidskriften hur kommittén finansierar sin fortlöpande verksamhet men den fick ett startbidrag av *American Humanist Association*. I sex punkter anges målsättningen:

1. Att bygga upp ett nät med personer som kan undersöka påstådda paranormala händelser.
2. Att sammanställa bibliografier över tryckt material som noggrant undersöker sådana händelser.
3. Att uppmuntra och administrera vetenskapliga undersökningar av sådana händelser utförda av objektiva och opartiska forskare på platser där sådant behov finns.
4. Att sammankalla möten och konferenser.
5. Att utge artiklar, monografier och böcker som undersöker sådana händelser.
6. Att inte a priori, utan undersökning, tillbakavisa något eller alla sådana händelser, utan att öppet, fullständigt, objektivt och noggrant undersöka dem.

I "ledaren" framhålls att all vetenskap ständigt förändras och då huvudsakligen i fråga om metod men i viss mån även när det gäller innehåll. Vad som under årens lopp förts till det paranormala har växlat. Meteoror ansågs en gång vara något ockult men tillhör i dag den godtagna vetenskapen. Frenologin anses i dag inte vara vetenskap men kommer kanske att bli det en gång. Ledaren framhåller också att vetenskapen till sin karaktär är konservativ: Det är alltid svårt för nya vetenskapliga rön att slå igenom.

Kommittén utgår inte, fastslås det vidare i ledaren, från att paranormala händelser inträffar. Kommittén vill således ställa sig neutral och ämnar publicera såväl positiva som negativa resultat.

Hur lever nu *Zetetic* upp till sina mål? Den första artikeln behandlar dianetik och scientologi. Eftersom det här rör sig om religion, åtminstone påstår de svenska scientologerna det, så förstår jag inte varför denna analys görs i detta sammanhang. I programförklaringen sägs ingenting om teologiska studier.

Den andra artikeln behandlar enligt rubriken och den i texten använda terminologin klärvoajans. En undersökning görs där man låter paragnoster och icke-paragnoster gissa vad som skall hända det närmaste året. Resultatet visar att paragnosternas förutsägelser är mer osannolika (fantastiska) än icke-paragnosternas. Trots detta gissade paragnosterna inte sämre än icke-paragnosterna. Detta förhållande analyseras inte. Artikeln behandlar således inte alls klärvoajans utan prekognition.

I den tredje artikeln diskuteras vad som kan fordras för att man skall kunna uttala sig med viss auktoritet i en speciell fråga. Astrologi tas som exempel. Artikeln kritiserar i den därpå följande uppsatsen.

Den femte artikeln behandlar biorytm och i den sjätte visas att von Däniken i sina böcker vid upprepade tillfällen påpekar att han inte är vetenskapsman utan en vetenskaplig popularisator med riklig fantasi. Det förfaller mig litet onödigt att påpeka vad von Däniken påpekar.

Recensionsavdelningen tar upp böcker om UFO, Uri Geller, sphinxen, sekter, profeter och ESP som underhållning.

Som synes sysslar *Zetetic* nästan inte alls med parapsykologi och de olika författarna tycks ofta vara okunniga i de mest elementära parapsykologiska frågeställningarna.

Det är svårt att förstå vad som är meningen med denna nya tidskrift men kanske *Fate* ger svaret. I sitt 324e nummer, efter en trettiotårig existens, till skillnad från nyfödda *Zetetic*, undrar *Fates* utgivare om inte *Zetetics* verksamhet kan liknas vid häxjakt.

Rolf Ejvegård

EN JESU LÄRJUNGE SKRIVER

Gunnar Hillerdal, som är rektor vid Växjö Katedralskola och docent i teologisk etik, har författat vad han betecknar som "en studiebok om vad det kan innebära att i våra dagar leva som kristen". Boken heter *Med Jesus som Mästare och Herre* (Verbum/Studiebokförlaget 1977). Med min realistiska Jesus-syn mot bakgrund av en agnostisk religionsinställning har jag annan mening än Hillerdal i nästan allt som rör kristendomen. Jag finner hans utläggningar och förklaringar vara fromma tolkningar av evangelierna, tillrättalagda från utgångspunkten att Jesus är Guds son och för att samtidigt passa en modern tids kristendom.

Jesu viktiga helveteslära, dvs hans tal om den dubbla utgången, frälsningens/förkastelsens möjlighet, finns inte med i boken. Helvetet har ersatts av tre punkter... Där den grymma förkastelsen nämns i liknelsen om fåren och getterna, skyggar Hillerdal och sätter blott ut punkter: "Gå bort ifrån mig, ni förbannade... Ty jag var hungrig" osv. Ack ja, det är inte lätt att läsa Jesu uttalanden utan att ibland tvingas utesluta något. Det har jag full förståelse för, men då ryker väl också tron på Jesu ofelbarhet?

Hillerdal skriver i tro och hopp att det finns "egentligen inga överträdelser, hur svåra de än är, som kan utesluta någon från Guds kärlek...". Men som i så många andra viktiga frågor har här Jesus en annan uppfattning än en nutida lärjunge. Jesus säger ju exempelvis enligt Markus 3:28-29 att "alla andra synder skola bli människors barn förlåtna, ja ock alla andra hädelser, huru hädiskt de än må tala; men den som

hädar den helige Ande, han får icke någonsin förlåtelse, utan är skyldig till evig synd". Men o k vi tar bort också den delen av Jesu förkunnelse. Ingen lär sakna den.

Kristendomen är emot hopande av stora förmögenheter, tror Gunnar Hillerdal (som tydligen inte anser sig äga stor förmögenhet). Men det är den bevisligen inte. Svenska kyrkan är själv rik, och den predikar inte alls emot förmögenhetssamlade. Många förmögna människor finns inom kyrkan, är välkomna där och klandras inte för sin rikedom. Men Jesus själv var ju inte bara emot hopande av "stora förmögenheter" utan förordade sträng fattigdom. "Säljen vad I ägen och given allmosor." (Luk. 12:33) Trots det vågar rektor Hillerdal tro att ett liv i Kristi efterföljd inte generellt måste innebära ett liv i fattigdom och försakelse. Det måste finnas många olika slags yrken i samhället, framhåller han — exempelvis rektorer, menar han säkert, och rektorer är ju inte direkt fattiga.

"Jesus själv skrev ingenting", påpekar Hillerdal och gör en utredning av detta märkliga faktum. Borde inte Vår Herre ha satt pennan i handen på sin Son och låtit honom klart och tydligt förklara sin vilja — så att inte alla stridiga meningar inom kristendomen uppkommit? Nej, det behövdes inte, anser Gunnar Hillerdal. — Men sanningen är förstås att Jesus saknade ett längre tidsperspektiv. Därför fann han ingen anledning att sätta sin förkunnelse på pränt. Han kunde inte förutse att hans predikningar skulle ge upphov till en världsreligion. Han tänkte bara på sin tid och sin del av världen. Dessutom trodde han att den då gällande tidsåldern gick mot sitt snara slut.

Kyrkosplittningen (som följt av de oprecisa formuleringarna i Jesu undervisning, sådan den bevarats av de bibliska evangelisterna) betecknar Hillerdal som "ett flagrant brott mot Jesu vilja". Det kan hända. Fast då gäller det ju för de kristna att komma överens om vad de skall vara eniga om. Är det manne ungefär Svenska Kyrkans lära i dess lågkyrkliga version som samlingen skall gälla (även om där också finns mycket skilda meningar)?

Hillerdal tror att Jesus var för kvinnans likställdhet med mannen. Men det finns inget belägg för det. Jesus visade kvinnor medmännisklig förståelse och kärlek — men det är en annan sak. Alla "de tolv" var män — det säger väl allt!

Det berättas i Johannes 8 att man släpade fram en äktenskapsbryterska inför Jesus och erinrade honom om att det fanns en bestämmelse i Mose lag att en kvinna som begått äktenskapsbrott skulle stenas. Jesus avvärjde stenandet genom att säga att den som var utan synd borde kasta första stenen. Detta var skickligt gjort av Jesus, och effek-

tivt vid det tillfället. Men han sa inte — observera det! — att äktenskapsbryterskor inte fick stenas. (Det borde han väl ha sagt!) Vågade han inte klart förkasta denna del av Mose lag?

Gunnar Hillerdal menar att Jesus instiftade prästämbetet. Nej, det gjorde han inte, men han skickade ut fattigpredikanter, vilket är något annat.

Tyvärr är det inte mycket jag kan hålla med om i Hillerdals uppfattning av Jesu undervisning. Det är enligt min mening i en utomordentlig trosnaivitet som han, med teologsjäl, tolkar bibeln. Bäst är han kanske när han frigör sig från Jesu ord och tänker till själv om exempelvis u-hjälp och sexualmoral. Då tar han ställning utifrån normalt sunt förstånd och medmännisklighet, och det fungerar nog bäst så.

Låt mig så slutligen säga, som ett erkännande till den märklige man som utan egen förskyllan blivit betecknad som vår tids frälsare, att visst har hans liv och lära inspirerat många människor till goda, medmänniskliga handlingar, kanske mer än vad flera andra stora religioners upphovsmän har gjort. Däri ligger en stort positivt värde i tron på honom.

SM

MÄNNISKA UTAN SJÄL

Levande materia heter en besynnerlig liten bok, skriven av en person vid namn Ludvig Simon och utkommen på Norstedts förlag i år. Författaren, som är svensk, hävdar att "själen" inte existerar — endast hjärnan och nervsystemet finns. Begreppet själ definieras inte alls (!) men tydligen uppfattar inte Simon själen som detsamma som medvetandet, sinnet eller tänkandet, eftersom de företeelsernas existens inte kan förnekas. Antagligen menar han med själ helt enkelt idén att tankelivet är immateriellt, dvs av annan natur än materian, och att det inte har sitt ursprung i materian. Kanske lägger han också egenskapen odödlig till den själ som han inte tror på. Han frågar: "Kan våra förmimmelser, vårt tänkande och vår vilja förklaras på annat sätt än genom aktivitet hos en immateriell själ?"

Simon menar att "det inre livet" är materiellt, men på vilket sätt det skulle vara det, framgår inte. Är det sammansatt av atomer och molekyler med en viss kemisk formel så som annan materia? Om inte, hur kan det då vara materiellt? Han talar om tänkande, medvetande, vilja, beslut, fantasi, ja till och med om samvete. Men allt detta är orsakat av "processer i hjärnans materia". Är människan då en automat? Nej, det menar inte Simon, utan snarare att materian tänker, vill, fantiserar osv.

Men med ordet "processer" förklarar man ingenting. Och vad är egentligen ma-

teria? Simon talar om vårt förnuft, vår förmåga att iakttä, att förstå, dra slutsatser. Men allt det där är något som sker i materian, i olika delar av hjärnan, anser han. Det skulle innebära att tänkande, viljande osv. är egenskaper hos materian. "I hjärnan blir förnimmandet medvetet", skriver han, utan att alls reflektera över hur medvetenhet kan vara något materiellt. "Jag är helt nöjd med att vara en människa av materia helt igenom", försäkrar han. Men om materia kan tänka, då är det ändå något mer än bara materia.

Tankarna ser Simon som ett slags produkter av processer i materian. Med detta låter han sig nöja, och medvetandets/tänkandets natur överväger han inte närmare.

Det är naturligt att materian i vår hjärna omvandlas till tankar, tycker Simon. Omvandlas? Om tankar är omvandlad materia, vad har de då blivit? Det får vi inte veta, men de är tydligen ingenting immateriellt i alla fall.

Det är en riktigt dålig bok som den obekante Ludvig Simon har fått utgiven, en återspeglning av ett svunnet 1800-tal. Medicinen mot sådana korta tankar som hans torde vara studier i parapsykologi och mystik. Inom det förstnämnda området framgår bland annat att man inte kan påstå som säkert att själslivet är oupplösligt förbundet med hjärnan.

SM

MÄNNISKAN OCH MYSTIKEN

Människan och mystiken är en något missvisande titel på en relativt färsk bok om den religiösa mystiken, översatt från engelskan av Margareta Eklöf (Aldus, 54:—). Den engelska titeln, "Exploring Mysticism", stämmer bättre överens med innehållet, ty boken handlar huvudsakligen om *utforskandet* av mystiken, inte om mystiken själv.

Författaren heter Frits Staal (född 1930), filosof och språkforskare, verksam vid Berkeley-universitetet i USA.

Hur menar han att mystiken skall utforskas? För att ge ett svar delar han in boken i tre avsnitt: ett om mystikens påstådda irrationalitet, ett om hur mystiken inte bör studeras och slutligen ett om hur man skall göra i stället.

Tanken att de religiösa fenomenen i allmänhet och mystiken i synnerhet ytterst är ett mysterium, att de alltså inte kan förstås rationellt, ligger bakom de flesta aktuella akademiska metoder att studera religion och mystik, menar Staal. Territoriet kan inte besökas av forskarna, påstås det. Men den uppfattningen bygger på en myt som har hämmat kunskapens framsteg. Enligt Staal beror detta sammanbrott i den rationella undersökningen på missuppfattningar. En rationell, teoretisk och också ex-

perimentell ansats på detta område är inte bara möjlig utan också nödvändig, om mystiken någonsin skall bli ett ämne för allvarligt studium.

För förståelse av denna myt berättar Staal något om dess bakgrund. Exempel på kristen, buddhistisk och modern irrationalism ges. Inom kristendomen betonas tro och irrationalism i en utsträckning som andra religioner inte ens drömt om. När en mystiker använder uttryck som "Gud är både avlägsen och inte avlägsen", så tolkas de ofta av teologer och filosofer i bokstavlig mening, eller t.o.m. som dogmatiska satsar. Varför? Eftersom sådana utsagor tycks ge ytterligare stöd för en irrationalistisk inställning som inte så lätt kan försvaras annars. Men om vi försökte upptäcka vad uttalandet verkligen betyder, finner vi kanske att det betyder att Gud är i vissa avseenden avlägsen, i andra nära. Det är forskarens uppgift att utveckla en teori om mystiken.

Ett viktigt steg i utvecklandet av en sådan teori är att indela studiet av mystiken i två delar (s 20, 44, 68): a) mystiska erfarenheter (upplevelser hade kanske varit en bättre översättning) och b) tolkningar som mystiker och andra har lämnat som förklaring till dessa erfarenheter. Det är erfarenheterna som är det främsta föremålet för Staals analys. Så långt allt väl. Det är dock oklart hur vi skall kunna skilja mellan erfarenhet, mystikerns direkta upplevelse, och dogmatiskt eller kulturellt stoff som har lagts till tolkningen. Staal har gått förbi viktiga studier av t ex Walter T. Stace och Ninian Smart, vilka har ägnat tolkningen av den mystiska upplevelsen och mystikernas språk en speciell uppmärksamhet.

Det framgår vidare med all tydlighet att Staal först och främst är språkforskare och kännare av indisk kultur. Han verkar inte vara särskilt insatt i den allmänna religionshistoriska metoddebatten. Visst finns det företrädare för en irrationalistisk skolbildning inom religionsvetenskapen, forskare alltså som anser att mystiken ytterst är ett mysterium, men det hindrar inte att man studerar subjektiva upplevelser på ett objektivt och rationellt sätt. Staals poäng här — och nu kommer jag in på bokens tredje avsnitt — är väl framför allt att mystikforskaren själv skall eftersträva mystiska upplevelser. Det är möjligt att det första steget i forskningen är, som han menar, att uppsöka en guru, en andlig ledare. Gör man inte det och om forskaren inte får några mystiska upplevelser, så studerar han mystiken som en blind behandlad synen. Det som Staal föreslår är ingenting annat än att dra den yttersta konsekvensen av "Einfühlungs-tanken", att man bör studera religionen och mystiken så att säga inifrån. Beskrivningen av en annan religion skall, enligt denna rikt-

ning inom religionsvetenskapen, vara så beskaffad att en företrädare för den beskrivna religionen skall kunna känna igen sig själv. Detta är kanske möjligt att uppnå i en ganska hög grad när det gäller att beskriva religiösa uppfattningar, seder och ceremonier. Svårare blir det inom mystiken. Men även där har många forskare försökt att uppnå större förståelse för den mystiska upplevelsen genom att ta t ex psykedeliska droger, som ju kan ge upphov till upplevelser som enligt beskrivningen påminner om mystiska upplevelser. I vissa fall har dessa upplevelser betytt så mycket för forskarens egen livsåskådning, att han därför lämnat sin akademiska tjänst för att istället sprida "drogevangeliets" eller ägna sig åt yoga. Det som Staal skriver är alltså ingenting nytt. Redan William James experimenterade med lustgas, eter och kloroform på 1880-talet när han fick reda på att vissa personer fick religiösa uppenbarelser under påverkan av dessa bedövningsmedel. Men även om forskaren inte har haft några mystiska upplevelser, om det alltså kvarstår en faktor X, är det möjligt att lämna rationella bidrag till mystikforskningen.

I bokens andra del kritiserar Staal ett tjugotal tunga forskarnamn som på ett eller annat sätt har burit sig illa åt i sin forskning. Att kritisera så många vetenskapsmän på drygt 70 sidor gör naturligtvis att man blir lite skeptisk. En grundläggande ton är dock kritiken mot forskare som i studiet av mystiken har låtit sig påverkas av sin egen trosovertygelse i en eller annan riktning. Jag skall ge några exempel.

I en bok om hinduisk och islamsk mystik skriver oxfordprocessorn R.C. Zaehner att den islamska mystikens monistiska fas infördes i islam av Abu Yazid al-Bistami under 800-talet. Den hämtades helt och hållet från hinduernas vedanta. Att denna åsikt inte håller, skriver Staal, visas av flera författare. Zaehners största fel är dock hans egen religiösa tillhörighet (Zaehner är katolik) som leder författaren till en klassificering som bara är en avspeglning av hans egen tro. Zaehner kan i grunden sympatisera med ortodox islam som en teistisk religion men är starkt irriterad av de monistiska tendenserna inom den islamska mystiken. Och inom hinduismen är han helt oense med många riktningar men diskuterar gärna indisk teism och bhakti-rörelserna. Även Zaehners kända bok "Mysticism, sacred and profane", riktad mot Huxleys meskalinexperiment, får klart underkänt av Staal.

En annan forskare som får underkänt är den världsberömda Rudolf Otto, som i sin bok om österländsk och västerländsk mystik, företrädd av Shankara och Eckhart, framlägger tesen att det finns en gemensam teistisk grund för

dessa mystiker och för alla "högre" former av mystik. Ottos kristna grundsyn blir omisskännlig när han i de senare kapitlen vill visa hur överlägsen Eckhart är Shankara. Efter att ha pekat på Eckharts uppfattning om samvete, rättfärdiggörelse och heliggörelse, skriver Otto: "Shankaras mystik har intet av detta, ty den springer inte upp ur Palestinas jord utan ur Indiens." Agape-tanken är också helt okänd för Shankara. Allt detta må vara sant eller falsk, skriver Staal. Men varför får vi ingens veta att Eckhart "varken nämner eller känner till" *adhyaropa*, *vivarta*, *vyavahara* och en lång rad begrepp "som springer upp ur Indiens jord"? Vid det här laget, menar Staal, har fenomenologins anda helt förflyktigats. Och det kan vi väl hålla med honom om.

Staal tycker sig se ett mönster i de kristna forskarnas studier av utomkristen religiositet. "Först trodde de kristna att endast kristendomen erkänner en Gud, men när det stort klart att andra människor också hade gudar hävdade man att endast kristendomen är monoteistisk. Och när man insåg att andra också är det påstods det att endast kristendomen har en förkroppsligad Gud. Sedan upptäcktes det att andra religioner också hade en sådan; då sades det att endast kristendomen har en förkroppsligad gud som lider, och när samma företeelse avslöjades på andra håll, blev kristendomens väsen en gud som frälser mänskligheten. Och så vidare. Det allmänna mönstret är följande: först försöker apologeten lägga fram vad som är mest centralt i kristendomen och sedan ta reda på om detta också finns i andra religioner. Men när detta prov med ökande kunskap gång på gång bevisar att olika, påstått grundläggande, kännetecken finns på annat håll, svänger han om: nu försöker han se vilket drag som förekommer i kristendomen och som saknas i övriga religioner, och sedan hävdar han att det är detta drag som är det grundläggande och främsta kännetecknet på kristendomen."

I denna kritik, som utgör en röd tråd i boken, ligger enligt min mening Staals viktigaste bidrag. Mycket av "mönstret" känns igen inom den religionshistoriska forskningen på vår egen mark. Apologetiska inslag är än idag vitt spridda, om än under andra täckmantlar.

Boken är, såsom kanske har framgått, svår och kräver djupa förkunskaper. Kritiken mot de enskilda forskarna kan bara studeras på allvar om man är insatt i dessa forskares produktion. Förlaget borde ha valt en annan titel eller preciserat innehållet med en lämplig undertitel. Under titeln "Människan och mystiken" har troligen ganska många köpt grisen i säcken. Den enda rätta platsen för en sådan bok är doktorandseminarier.

Antoon Geels

Sätt upp affischen!

Med detta nummer utsänds en liten affisch. Det är min förhoppning att många skall sätta upp den på anslagstavlor i föreningar, samfund, skolor, affärer osv och på så sätt ge Sökaren ett värdefullt stöd. Vår upplaga, drygt 3 000 sålda exemplar per nummer, är för liten; inkomsterna är för små i förhållande till utgifterna. Det behövs en större upplaga för att vi skall kunna hålla den nuvarande standarden. Stiger inte upplagan, blir vi snart tvungna att börja spara — med en sämre tidskrift som följd.

Det vore synd, ty Sökaren är "en udda kvalitetstidskrift" (Tomas Löfström), "på sitt sätt enastående i den svenska tidningsvärlden" (Rolf Ejvegård) och "presenterar tanke-material som dagstidningarnas kultursidor negligerar i alltför hög

grad med tanke på läsarintresset" (Per Ragnar). Den är "ett tillhåll för religiös längtan och religiösa experiment utanför kyrkan i det här landet" (Aftonbladets inner-spalt) "för vilken i stort sett intet underligt är främmande" (Fotnoten i Svenska Dagbladet) och "skriver om allt från flygande tefat till svart magi" (Fib/Kulturfront). Sökaren har "vuxit fram som en omistlig tidskrift i vårt land" (Ber-til Falk i Kvällsposten) och den är "öppen för människor som kommit att leva utanför de vanliga ramarna och därför har svårt att göra sig hörda" (Birgit Lange).

Vore det inte illa, om "den i god mening egenartade tidskriften Sökaren" (Werner Aspenström i Expressen) skulle behöva för-minskas och beskäras? Så ge oss ett

handtag genom att sätta upp af-fischen, så att fler människor får reda på vår existens!

Det kan inte skada om Sökaren får större spridning. Den är "en all-varlig och fin tidskrift" (Sven Stol-pe) med "artiklar som är av ett så-dant slag att de annars saknar fora" (Jan Bärmark i Bokrevy).

En lång rad bra skribenter och in-tervjuade personer har förekommit i Sökarens spalter: kulturperson-ligheter, experter, författare, idea-lister, troende. Deras texter och intervjuuttalanden representerar mycket av kunskap, intelligens och fina ideal inom livsåskådningsom-rådet.

Hjälp oss att få fler läsare!

SM

SÖKAREN

Nr 7 1977 Årgång 14

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda me-ningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i an-nonser i denna tidskrift svarar endast annonsörerna själva.

Tryckt hos Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB Borås, 1977

ISSN 0038-0504

PRENUMERATIONSPRISER:

Helår 52:—.

Halvår 28:—.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 650:—, halvsida 400:—, småan-nonser 15:— per spalt-cm men minst 45:—.

INNEHÅLL:

Teosof kan man vara 2

Jan Bärmark:

Död och förnyelse, ett centralt tema hos Poul Bjerre 6

Findhorn 8

Ingemar Hedenius:

Några av kristendomens avigsi-dor 12

Kristna missionsteologer tar itu med nyreligiositeten 15

Anna C. Bornstein:

Den inre vägen 16

Asa Freij:

Dr Mishra, en "nära" guru 18

Finns UFO-intresse bland astro-nomer? 20

Trons svårighet 22

Per Ragnar:

Reflexioner 25

Bokrecensioner 27

Bilaga medföljer